יודעז, געדענקט די רדיפות אויף אייערע ברידער אין דייטשלאנד

O płata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 8 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 251 | Łódź, Czwartek, 2 listopada 1933 r. | עלפטער יאהרגאנג | לאדז, דאנערשטאג, י"ג מרחשון תרצ"ד | № 251

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — 224-71 אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל.

באדען-קניה ביי דער סיריש-פאלעסטינישער גרעניץ האלט ביים רעאליזירט ווערען

פראנצויזישע רעגירונג מאכט נישט קיין שוועריגקייטען

ווארשא, 1 (ימ"א טעלעפאניש)

רעד. שוואלבע, וועלכער איז די טעג צוריק־געקומען פון פאריז טיילט מיט דער ימ"א וועגען דער באדען־קניה ביי דער סיריש־פאלעסטינישער גרעניץ.

קיין פאריז איז שוין אנגעקומען דער רע־דאקטאר פון „מארגען־זשורנאל" מיט א פראוויזא־רישען אפמאך.

די פראנצויזישע רעגירונג מאכט נישט קיין שטערונגען ביי דער רעאליזירונג פון דער קניה.

באהן־בילעטען וועלן ביליגער ווערען נאך פאר ניי־יאהר

ווארשא, 1 (טעלעפאניש)

אין קאמוניקאציע־מיניסטעריום איז שוין אנ־גענומען געווארען א בעשלוס וועגען ביליגער מא־כען פאסאזשיר־טאריף אויף די פוילישע באהנען. דער נייער פרייז וועט נאך אנהויבען חל צו זיין פאר ניי־יאהר. ביז 130 קילאמעטער וועלען די בילעטען ביליגער ווערען מיט 10 פראצענט, אויף גרעסערע שטחים וועט די רעדוקציע דערגרייכען ביז 25 פראצענט. צו א שנעל־צוג וועט מען צו־רעכענען אנשטאט 25 פראצענט נאר 20 פראצ.

דער גורל פון אורטייל איבער די „ברעסקער"

ווארשא, 1 (טעלעפאניש)

מארגען דאנערשטאג וועט דאס העכסטע גע־ריכט איבערווייזען די אקטען פון בריסקער פראצעס צוזאמען מיט'ן בעשטעטיגטען אורטייל, דער צווייטער שטראף־קאמער פון ווארשעווער אפע־לאציע־געריכט. דעמזעלבען טאג וועלען די אקטען, צוזאמען מיט א בעפעהל אויסצופיהרען דעם אור־טייל, איבערגעשיקט ווערען דעם קרייז־געריכט.

צוריקגערופען דאס פרעזידיום פון דער ענטוואפנונגס־קאנפערענץ

זשענעוו, 1 (ספ. טעל.)

דאס פרעזידיום פון דער ענטוואפנונגס־קאנפערענץ וועט זיך אונווידערופליך צונויפקומען דעם 9 נאוועמבער. הענדערסאן האט ערקלערט, אז דאס פרעזידיום מוז זיך צונויפקומען, כדי נישט ארויסצורופען קיין נייע שוועריגקייטען.

ליטווינאוו אפגעפאהרען קיין אמעריקא

פאריז, 1. (ספ. טעל.) ליטווינאוו איז פון האוור אין שערבורג אפגעשוואומען אויף דער שיף „בערענגאריא" קיין ניו־יארק.

אין ארץ־ישראל הערשט רוה

פערעפענטליכט אן אפיציעלער קאמוניקאט

ירושלים, 1 (ימ"א טעלעגראפיש)

ס'איז פערעפענטליכט געווארען אן אפיציע־לער קאמוניקאט, אין וועלכען ס'ווערט מיטגעטיילט, אז אין לאנד הערשט רוה.

אנטי־ענגלישע אונרוהען אין עבר־הירדן?

אמאן, 1 (ספ. טעל.)

אין עבר־הירדן זענען אויסגעבראכען אנטי־ענגלישע אונרוהען, אין דער אפוזיציאנהייט פון עמיר אבדולא, וועלכער איז געווען אויף די פייער־ליכקייטען ביי דער ערעפנונג פון חיפער פארט.

דער אראבישער גענעראל־שטרייק דויערט ווייטער

ירושלים, 1 (ספ. טעל.)

הגם אין גאנץ פאלעסטינא איז רוהיג, דויערט אבער ווייטער דער אראבישער גענעראל־שטרייק. די טעלעפאנישע פערבינדונג צווישען ירושלים און בית־לחם איז דורך אימיצען איבערגעריסען גע־ווארען. דריי צייטונגען, וועלכע גיהען ארויס אין קאירא, זענען פערבאטען געווארען אין פאלעס־טינא צוליב דעם, וואס זיי געבען איבער איבער־טריבענע ידיעות פון ארץ־ישראל.

ענגלישער „טיימס" פעראורטיילט די געשעהענישען אין ארץ־ישראל

לאנדאן, 1 (ימ"א טעלעגראפיש)

דער „טיימס" פערעפענטליכט אן ארטיקעל, אין וועלכען ס'ווערט פעראורטיילט די לעצטע גע־שעהענישען אין ארץ־ישראל, וואס זענען ארגאני־זירט פון די אראבישע פיהרער, וועלכע האבען פערלוירען דעם באדען אונטער די פיס.

ביז'ן 6. נאוועמבער ה. י. איינשליסליך ווערט איינגעצאהלט די 2־טע ראטע פון דער נאציאנאלער הלוואה!

יוד. געזעלשאפט פאר לאנדקענטשאפט

אפטיילונג אין לאדז, וואלטשאנסקא 35.

שבת, דעם 4/XI 1933, פינקטליך 9 אווענד, קומט פאר אין אייגענעם לאקאל

א ליטעראַרישער אוונט

אין וועלכען ס'נעהמען אנטייל די דיכטער:

משה בראדערזאן, ישראל ראבאן און אפרים פלאקסער.

גרעסטער אויסוואהל ביי

Szczęśliwy

פון

מענער־רעשטען

אויף אנציגער און פאלטענס, ביליצער, טאמאשאווער א. א. פון די בעסטע קוואליטעטן מאדערנסטע מוסטערן, צו די ביליגסטע פרייזען.

יעדער קויפער בעקומט ראבאט.

קומט און איבערצייגט אייך!

5 נאוואמיעסקא 5

ביי R. Szczęśliwy

פראנט 2־טער שטאק

געדענקט דעם אדרעס.

געדענקט נאר 2. שטאק

אלג. יוד. ארבייטער־בונד „בונד" אין פוילן

לאדזער ארגאניזאציע.

שבת, דעם 4 נאוועמבער, 10 פריה קומט פאר אין פילהארמאניע־זאל, נארוטאוויטשא 20

א טרויער־אקאדעמיע

צום 5־טען יאהרטאג נאכ'ן טויט פון

ב. מיכאלעוויטש

אין פראגראם:

1) רעדעס פון לאווניק וו. אלטער (ווארשא) און ס. נוטקאוויטש

1) סימפאנישער קאנצערט אויסג. דורכ'ן פילהארמאניע־ארקעסטער.

3) ארטיסטישער טייל אויסג. דורכ'ן דראמאטישען קרייז פון „סקיפ".

בילעטען צום פרייז פון 25 ביז 80 גר. שוין צו בעקומען אין ארבעטער־היינקעל, פאלגדביאווא 20 און אין די פראפ. פעראיינען, איראדאווא 9.

Dr. med.

Haltrecht

ספעציאל־ארצט פאר הויט־און געשלעכטס־קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

נעמט אן פון 8—1 מיטאג און; פון 6—9 אוונט.

זונטאג פון 10—1 בייטאג.

אלע ארט אנאליזען.

פאר ארבייטסלאזע רעדוצירטע פרייזען

שלאסעריי־ארבייטען,

ווי אויך אויטאגענישע שווייסונגען, מעטאל־ע ארבייטונגען. מא־שינען־טיילען

אויסגעפיהרט ביי

J. REDER, Łódź

קאנסטאנטינער 11/13

Dr.

Wajnberg

ספעצ. פון לונגען, הארץ און סקלעראז־קראנקהייטען

וואוינט יעצט פיעטריקאווער 145

טעל. 126-02.

נעמט אן פון 9—10 פריה, 3—4, 8—9 אוו.

אויגען - קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פיעטריקאווער 90, טעלעפ. 221-72

נעהמט אן שטענדיגע אויגען - קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולאטארישעס פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 7.30 אוונט.

דעם טיפסטען בייליד דריקען מיר אויס אונ־זער געעהרטען מיטגליד

אברהם שילסקי און פאמיליע

צוליב'ן טויט פון זיין ליבע טאכטער

הינדה רחל נ"ע

המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.

די פערוואלטונג

פון בעקער־צעך אין לאדז.

8969

דער שווערגעטראפענער

פאמיליע קרויזע

צוליב'ן טויט פון זייער אונפערגעסליכער

מוטער נ"ע

דריק איך אויס מיין טיפסטען מיטגעפיהל

פנחס ראזענצווייג.

אנטי-יודישע עקסצעסען אין רומעניען

דעמאלירט יודישע געשעפטען און געשלאגען יודישע דורכגעהער

בוקארעשט, 1 (יט"א טעלעגראפיש)

אין צוזאמענהאנג מיט דעם קאנגרעס פון די קוזיסטען, זענען היינט פארגעקומען אנטי-יודישע עקסצעסען. פיל יודישע געשעפטען זענען דעמאלירט געווארען. די יודישע דורכגעהער זענען פון די כוליגאנעס צושלאגען געווארען.

אנטיסעמיטישע אונרוהען אין בודאפעשטער טעכניקום

בודאפעשט, 1. (ספ. טעל.) אויפ'ן היגען טעכניקום איז געקומען צו אנטיסעמיטישע ארויס-טרעטונגען.

דער רעקטאר האט ארויסגעגעבען ענטשפרעכענדע פעראָרדנונגען, נישט צו דערלאזען, אז די עקסצעסען זאלען זיך איבערחזרן.

בעפרייט דעם ענגלישען זשור-נאליסט פענטער

און איהם ארויסגעשיקט פון דייטשל.

לאנדאן, 1. (ספ. טעל.) דער ענגלישער קאָר-רעספאָנדענט פון „דיילי טעלעגראף" פענטער, וועל-כער איז געהאט ארעסטירט געווארען דורך די דייטשען איז היינט בעפרייט געווארען, דער פראקו-ראר האט נישט געקענט געפינען קיין שום פאר-ברעכען געגען פענטער, דאך איז ער ארויסגעוויזען געווארען פון דייטשלאנד.

א קראנץ פוי אמבאסאדאר כלאפאווסקי

אויפ'ן קבר פון פענלעווע

פאריז, 1. (ספ. טעל.) דער אמבאסאדאר כלאפאווסקי האט געלעגט א קראנץ אויף פענלעוועס קרומענ.

אמעריקא גרייט זיך צו קויפען גאלד אין אייראפא

ניו-יארק, 1. (ספ. טעל.) די וואשינגטאנער קארעספאנדענטען פון די איראפעאישע צייטונגען מעלדען, אז די פעדעראל רעזערוו-באנק גרייט זיך צו קויפען גאלד, ווי ס'זעהט אויס יועט די פראנ-צויזישע באנק און די ענגלישע באנק זיין די אגענ-טען פון דער פעדעראל-באנק אין אויסלאנד.

וואס טוט מען נישט פאר די פרייהייט

ארעסטאנטען לאזען זיך איינשפריצען די שלאף-קראנקהייט

ניו-יארק, 1 (ספ. טעל.)

פון דזשעקסאן (מיסיסיפי) מעלדעט מען, אז דער דארטיגער גובערנאטאר האט בעגנעדיגט 10 ארעסטאנטען, וועלכע זענען געווען פערמשפט אויף לאנגיעהריגע טורמע און וועלכע האבען זיך פרייוויליג אפגעגעבען, אז מען זאל אויף זיי מאכען עקספערימענטען מיט די באצילען, וואס רופען ארויס די שלאף-קראנקהייט.

דורך 30 טעג האט מען די ארעסטאנטען געלאזען בייסען פון קליינע פליגעלעך, וועלכע זענען געשפייזט געווארען מיט'ן בלוט פון קראנקע אויף דער שלאף-קראנקהייט, די ארעסטאנטען זענען אבער נישט קראנק געווארען דאס בעוויזט, אז די פליגען פערשפרייטען נישט די שלאף-קראנקהייט, ווי מ'האט פריהער גערעכענט.

לעווין-קאפלאן האט אינטערגע-צונדען דעם רייכסטאג

סענסאציאנעלע געשיכטע אין עסטרייך

ווין, 1. (ספ. טעל.) א געוויסער לעווין-קאפ-לאן, וועלכער שטאמט פון גאליצישען שטעטעל זלאָ-טשעוו איז געקומען אין דער רעדאקציע פון דער אינסברוקער צייטונג „טיראלער אנצייגער" און ער-קלערט, אז ער צוזאמען מיט וואן-דער-ליבע האָ-בען אונטערגעצונדען דעם רייכסטאג און דעריבער ווערט ער פערפאלגט דורך די היטלעריסטען, לעווין האט ווייטער ערקלערט, אז יוען ער וועט בעקו-מען אויף א בילעט קיין פאריז, וועט ער מאכען רעוועלאציע-ענטדעקונגען וועגען דער אונטערצינ-דונג, ווייל אלע דאקומענטען האט ער אין פאריז.

די רעדאקציע האט געמאלדען וועגען דעם דער פאליציי, וועלכע האט א-עסטירט לעווינען, אין קאָ-מיסאריאט האט ער ערקלערט, אז ער האט זיך די גאנצע געשיכטע אויסגעטראכט, כדי צו בעקומען אויף א בילעט קיין פאריז..

קאוואלירען האבען גרויסע צרות אין איטאליען

מוסאליני'ס נייעסטע פעראָרדנונגען

רוים, 1. (ספ. טעל.) מוסאליני פלאנט אין דער נאהענטער צוקונפט ארויסצוגעבען א זעהר שארפע פעראָרדנונג געגען פריילידיגע מענער.

דער שטייער-אפצאהל פאר פוליעהריגע נישט חתונה-געהאטע מענער וועט פערגרעסערט ווערען, אלע פריילידיגע וועלען בעזייטיגט ווערען פון מלוכה-פאסטענס און אויף זייער ארט וועלען צוגענומען ווערען פאמיליען-פאטערס, בעריקזיכטיגט וועט ווערען מיט א גרעסערע צאהל קינדער

דאס שטאנד-געריכט איבער דעם מערדערישען פאר מאליש

קראקא, 1. (טעלעפאניש) אין שטאנד-גע-ריכט-פראצעס געגען דעם מערדערישען פאר-פאלק מאליש, האט היינט אפגעגעבען ערקלערונגען די פרוי מאליש, וועלכע האט גענוי דערצעהלט ווי אזוי זי און איהר מאן האבען ערמארדעט דעם בריף-טרעגער פזשעביבדא און די יודישע זקנים היסקינד מיט זיין פרוי. די פערהאנדלונגען זענען איי-בערגעריסען געווארען ביז מארגען.

געשלאסען די אנטיהיטלעריסטישע וועלט-קאנפערענץ

געוועהלט אנ'עקזעקוטיוו פון 6 פערזאן

לאנדאן, 1 (יט"א טעלעגראפיש)

היינט האט זיך פערענדיגט די אנטיהיטלע-ריסטישע וועלט-קאנפערענץ. ס'איז געוועהלט גע-ווארען אנ'עקזעקוטיווע פון 6 פערזאן, פארשטעהער פון דער יודישער „אגענץ", „דזשאינט", אמערי-קאנישען יודישען קאנגרעס, יודישע דעלעגאציעס פון פאריז און אליאנס.

מיט רעדעס זענען ארויסגעטרעטען: גאלד-סמיד, איטשע מאיר לעווין, לאסקי א.א. ס'ווערען געמאכט בעמיהונגען, אז די רעפרעזענטאנץ אין דער פעלקערבונד-קאמיסיע זאל בעשטעהען מינדעס-טענס פון דריי פארשטעהער.

אויף 6 חדשים טורמע

איז פערמשפט געווארען א צייטונגס-פערקויפערין

פאר געבען אויסצולייענען צייטונגען

קראקא, 1 (ספ. טעל.)

אין יעראסלאוו איז פארגעקומען א זעהר כאראקטעריסטישער פראצעס, דער פערלאג פון „קור-יער אילוסטראוואני" האט פערקלאגט די צייטונגס-פערקויפערין אנטאנינא קאלטשאוו, אז אלס קאָ-יסי אגענטין פון א. ק. צ. האט זיך ארויסגעבארגט די צייטונגען, וואס זי האט בעקומען אויף קאמיס פאר א געוויסען אפצאהל.

דער אדוואקאט ראפאפארט האט אנגעוויזען, אז דורכ'ן געבען אויסצולייענען צייטונגען האט שטארק געליטען דער פערלאג און האט פערלאנגט שטרענג צו בעשטראפען די צייטונגס-פערקויפערין, די צייטונגס-פערקויפערין קאלטשאוו איז פערמשפט געווארען אויף 6 חדשים ארעסט.

מאסען-רעוויזיעס און ארעסטען צווישען אוקראינער

אין לעמבערג און אויף דער פראווינץ

לעמבערג, 1 (ספ. טעל.)

אין צוזאמענהאנג מיט די פראוואקאטארישע דעמאנסטראציעס, וועלכע די אוקראינער האבען געפרובט אדורכצופיהרען פאר'ן בנין פון דער וואיעוואודזשאפט, זענען ארעסטירט געווארען 20 מענשען.

די פאליציי האט אדורכגעפיהרט א רעוויזיע אין אוקראינישען אקאדעמישען הויז, וועלכע האט געדויערט 8 שעה, מ'האט געפינען פיל אונלע-גאלע אויסגאבען, א רעוואלווער קוילען און א שטילעט, אין אקאדעמישען הויז זענען ארעסטירט 75 פערזאן, א חוץ דעם זענען נאך אדורכגעפיהרט געווארען רעוויזיעס אין דער בורסע און אין פריוואט-וואוינונגען.

ווייטער זענען פארגעקומען רעוויזיעס אין דער גאנצער פראווינץ, וואו ס'זענען ארעסטירט געווארען א גרויסע צאהל אנגעהעריגע צו דער אוקראינישער טעראריסטישער ארגאניזאציע.

פיערליכע ערעפנונג פון דער פוילישער ליטעראטור-אקאדעמיע

דער פרעמיער יענדזשעיעוויטש וועט האלטען א רעדע

ווארשא, 1 (טעלעפאניש)

אין די נאהענטסטע טעג וועט פארקומען די פיערליכע ערעפנונג פון דער פוילישער ליטעראַ-טור-אקאדעמיע.

זונטאג וועט פארקומען אנ'איניערליכע זיצונג פון אלע מיטגלידער פון דער אקאדעמיע, אויף וועלכער ס'וועט געוועהלט ווערען דאס פרעזידיום. אלס פרעזעס וועט ווארשיינליך געוועהלט ווערען וואצלאוו שעראשעווסקי, אלס וויצע-פרעזעס לעאפאלד סטאף און אלס סעקרעטאר קאדען-באנדראווסקי.

די פיערליכע ערעפנונגס-זיצונג וועט פאר-קומען דעם 8 נאוועמבער אין פאטאצקי-פאלאץ אויף קראקאווער פארשטאט. אויף דער פייערליכער זיצונג וועט האלטען א רעדע דער פרעמיער יענד-זשעיעוויטש און דער ניי-געוועהלטער פרעזעס.

געוואלדיגער שטורם-ווינד איבער'ן פוילישען ים

גדיניע, 1. (ספ. טעל.) פון העל מעלדעט מען, אז נעכטען ביי-נאכט האט זיך צובושעוועט א געוואלדיגער שטורם אויפ'ן פוילישען ים, דער שטורם געהט אויפ'ן אפענעם ים, אזוי אז ס'איז נישט פאראן קיין שום געפאהר פאר די ברעגעס פון העל און קארוויע. די ים-כוואליעס דערגרייכען עטליכע מעטער הויך, דער גאנצער ים מאכט אנ'איינ-דרוק פון א גרויסען קאכענדיגען קעסעל.

די גאנצע שיף-בעוועגונג אויפ'ן באלטישען ים האט זיך אפגעשטעלט.

אין דאנציג האט דער שטורם אנגעמאכט גרויסע שאדענס.

פענלעווע - דער יודען-פריינד

נאך איין גרויסער יודען-פריינד איז אוועק, איינער פון די אויפריכטיגסטע און איבערגעגע-בענסטע פריינד פון יודענטום.

* * *

פאל פענלעווע האט אנגעהויבען זיין קאריערע אלס געלעהרנטער און ער וואלט אפשר געבליבען אין דער שטילער רוהיגקייט פון זיינע לאבאראַ-טאריעס, וואו ער האט אזויפיל אויפגעטון אין גע-ביט פון מאטעמאטיק און פיזיק. ווען נישט דער דרייפוס-פראצעס, דיין ערליכער כאראקטער האט נישט געקענט פערטראגען די ביטערע אונגערעכ-טיגקייט און ער האט זיך מיט דער גרעסטער איבערגעגעבענהייט געווארפען אין קאמף פאר דרייפוסעס בעפרייאונג. עס איז אפילו געקומען צו א דועל...

פאל פענלעווע האט געשפילט א גרויסע ראלע בשעת דעם געבען די באלפור-דעקלאראציע. דער גרויסער מלוכה מאן האט אליין געשריבען וועגען דעם אין 50-טען יאהרצייט פון פאליטישען ציוניזם.

„האבענדיג זיך בעטייליגט מיט 15 יאהר צוריק אין נאמען פון פראנקרייך אין דער באלפור - דעקלאראציע, דריק איך אויס מיין מיינונג, אז די דעקלאראציע איז פאר די גרויס-מאכטען, וועלכע זענען דעמאלסט גע-ווען פערבינדעט, א פערפליכטונג, פון וועל-כער די קענען זיך נישט ארויסדרעהען.

אפט פלעגט מען זעהען פאל פענלעווע אויף יודישע פערזאמלונגען. דאס לעצטע יאהר איז ער שוין קראנק געווען, פלעגט ער נאך אפט געבען זיין נאמען. ער איז אויך געווען פרעזידענט פונ'ם גרויסען קאמיטעט צו שטיצען די דייטשע יודען.

דאס לעצטע מאל איז פענלעווע ארויסגעטרא-טען אויף א מיטינג פון דער ציוניסטישער יוגענד אין פאריז. דאס איז געווען גראדע נאך דעם, ווי ער איז דורכגעפאלען ביים פארמירען א מיניס-טארען-קאבינעט. אלע האבען געגלויבט, אז פענ-לעווע וועט נישט קומען. ער איז געווען מיד פון די אלע בעראטונגען מיט וועלכע עס איז פערבונ-דען דאס דורכפיהרען פון א מיניסטעריום, אבער ער איז געקומען. מען האט איהם געמאכט א שטורמישע אוואציע און ער האט געהאלטען א גרויסע און ריהרענדע רעדע.

איך בין גערירט — האט געזאגט פענלע-ווע — פון דער אויפנאמע, וועלכע איהר מאכט מיר. דאס ריהרט דאס אלטע הארץ פון א דעמאקראט, איך האב אלע מאל געקעמפט פאר גערעכטיגקייט און איך האב אלע מאל געפיהלט די גרויסע אונגערעכטיגקייט, וועל-כע מען טוט דעם יודישען פאלק און איך האב מיט פרייד אונטערגעשריבען פראנקרייכס צושטימונג אויף אפצוגעבען דעם אל-טען יודישען פאלק, זיין אלטע ערד.

אזוי מיר זענען גערעכט געווען! דאס ווערק, וואס איהר האט געשאפען אין פא-לעסטינא, נישט געקוקט אויף אלע שטערונגען, האט בעשטעטיגט, אז מען האט גוט געטון. איהר האט געפויט די אינדוסטריע, ענטוויקעלט די אגריקולטור און געשאפען אנ'אויני-ווערזיטעט

איהר האט דארט געשאפען וואונדער.

— מען האט אייך פערמאכט די טויערן פון ארץ-ישראל. מען לאזט אייך נישט צו צו דער ערד, וועלכע איהר בעארבייט אזוי שעהן — דאס איז א גרויסע אונגערעכטיגקייט, מען מוז אייך צוריק עפענען די טויערען.

און וואס פאר א תירוץ האט מען געפונען, אז די אראבישע נאמאדען דארפען האבען א סך ערד, דאס איז אמת'ע באַרבאַרעריי. די אראבער האבען גענוג ערד, זאלען זיי וויסען ווי אזוי די ערד פרוכטבאר צו מאכען. עס איז א פליכט די אראבער צו ציוויליזירען.

און פענלעווע פערענדיגט:

איך בין געקומען אייך אויסדריקען מיינע אלע סימפאטיעס, זאל לעבען דאס צוריק אויפגעבויטע ארץ-ישראל!

זאל לעבען די יודישע נאציאָן!

זאל לעבען די יודישע נאציאנאלע היים!

* * *

אין די אוניווערזיטעטס - קרייזען האט מען געוואוסט ויפיל פענלעווע האט געטון טובות יונגע יודישע געלערנטע. האט ער אנגעראפען עמיצען פון די יונגע יודישע סטודענטען, וועלכע האבען געלערנט זיך און געלעבט אין נויט, פלעגט ער אליין זוכען פאר זיי פאסטענס, זוכען לייכטע ארבייט אז זיי זאלען ווייטער קענען לערנען און קענען פערדינען אויף צום לעבען.

א גרויסער יודען-פריינד איז אוועק.

און אין א צייט, ווען די שונאים וואקסען.

—— §§||§§ ——

לאָדז
2 נאָוועמבער 1933

„נייער פאָלקסבלאַט“

לאָדז
2 נאָוועמבער 1933

היטלערס ערשטע וואַהל-רעדע

און די דייטשע יודען פון „משה רבינוס גלויבען“

היטלער האָט געהאַלטען זיין ערשטע גרויסע וואַהל-רעדע, אין וועלכער ער האָט דעקלאַרירט זיין פּראָגראַם און האָט פּראָקלאַמירט זיינע פּרינציפּען, די יסודות פון דער אינערליכער און אויסערליכער דייטשער פּאָליטיק.

אין זיין גרויסער כלומרשטער „שלום“-דרשה, האָט היטלער גערעדט אויך וועגען דער יודען-פּראַגע אין דייטשלאַנד.

אין דער לעצטער צייט האָט ער איבערגעלאָזען פאַר זיינע מיניסטאָרען, בפרט פאַר זיין פּראָפּאַגאַנדע-מיניסטער געבעלס, צו דערקלערען און צו בעגרינדען פאַר דער גרויסער וועלט דעם אופן, ווי די יודען ווערען אין דייטשלאַנד בעהאַנדעלט. געבעלס האָלט אין איין יאָמערן און קרעכצען וועגען דער „גרויל-פּראָפּאַגאַנדע“, וועלכע די יודען פיהרען אין דער גאָרער וועלט. איצט האָט היטלער אַליין זיך גענומען צו דעם יודען-פּראָבלעם. דאָס, וואָס ער האָט וועגען די יודען גערעדט איז נישט טיף און אוודאי נישט מענשליך.

מענשליכקייט וועט קיינער נישט פון היטלער'ן און פון זיין רעזשים דערוואַרטען. אויב ער האָט אָבער נאָך אַן אינטערעס צו חנפענען מיט שלום-מליצות די וועלט, רעדט ער ציניש-אָפען, מיט דעם גאַנצען אימפעט פונ'ם סאַדיזם איבער די יודען און איבערן יודענטום.

קאָמוניזם, מאַרקסיזם און יודענטום זענען פאַר היטלער'ן די ערגסטע שונאים פון דייטשלאַנד. אומברחמנותדיג וויל ער די דאָזיגע שונאים צוטרעטען און פערניכטען. קיין שום פשרה'דיגע פּאָליטיק וועט ער נישט דערלאָזען. עס איז אַ היסטאָרישע שליחות פון די אַריער צוצורייסען און צו צופליישען ווי ווילדע חיות דעם דייטשען יודענטום.

די יודען דעבאַטע אין פעלקער-בונד האָט אַרויסגערופען היטלער'ס טיפסטע פערביטערונג. ס'טייטש, ווי אַזוי האָט ענגלאַנד די העזה זיך אריינצומישען אין די רוצחישע בלוט-גלוסטען פון דייטשלאַנד. און היטלער זאָגט: מען דערקלערט, אַז ענגלאַנד האָט אָפענע טויערען פאַר אַלע פערשטויסענע, בפרט פאַר די יודען, וועלכע מוזען פערלאָזען דייטשלאַנד. ענגלאַנד קען דאָס טון. ענגלאַנד איז גרויס, זאָגט היטלער מיט דעם סאַרקאַזם פון אַ טיראַן. ענגלאַנד האָט געוואַלטיגע לענדער. ענגלאַנד איז רייך. — מיר אָבער זענען קליין. מיר האָבען צופיל מענשען. מיר זענען אָרים. מיר האָבען נישט קיין שום לעבענס-מעגליכקייטען. עס וואָלט געווען נאָך שענער, — מעהנט היטלער — אויב ענגלאַנד וואָלט איהר זשעסט נישט פערבונדען מיט טויזענד פונט, נאָר וואָלט פשוט געזאָגט: יעדער מענש קען צו אונז אַריבערקומען. אַזוי ווי מיר האָבען עס געטון אין משך פון דרייסיג און פערציג יאָהר. אויב מיר וואָלטען אויך בעשטימט, אַז קיין דייטשלאַנד קען מען נאָר קומען מיט טויזענד פונט, דאַן וואָלט ביי אונז איבערהויפּט נישט עקזיסטירט קיין יודען-פּראַגע. מיר, חילדע, זענען געווען בעסערע מענשען. מיר האָבען אמת, ווייניג גערעדט, אָבער מיר האָבען גוט געהאַנדעלט. אויך איצט האָבען מיר נאָך אַ ברייטע נשמה און גיבען דעם יודישען פאָלק אַ סך אַ גרעסערען חלק אין אונזערע לעבענס-מעגליכקייטען, ווי מיר האָבען אין אונזער רשות. אמת, מיר פערטיידיגען דערביי נישט נאָר די רעכט פונ'ם אתה-בחרתנו-פאָלק, נאָר אויך די רעכט פון דעם אונטערדריקטען דייטשען פאָלק. סוף כל סוף עקזיסטירען מיר דאָך צוליב דעם. דאָס איז אָבער באמת נישט קיין אכזריות...“

היטלער וויל בכן ריכטיג אויסרעכענען, וויפיל יודען עס וועלען אין דייטשלאַנד מעגען בלייבען און, אויף וועלכער מדרגה מען וועט מוזען אוועקשטעלען זייער לעבענס-אופן.

די יודען זענען פאַר איהם נישט קיין לעבעדיגע נפשות, נאָר עלעמענטען, וועלכע מען מוז אריינברענגען אין אַ בעשטימטער פּראָפּאָרציע צו די אַנדערע עלעמענטען.

אַזוי זענען די יודען בעהאַנדעלט געוואָרען אין די פינסטערע צייטען פון מיטעלאַלטער און עטוואָס בעסער אָדער ערגער האָט זיך געפורעמט זייער לעבען אונטערן צאַריזם.

לנמרי אַנ'אַנדער אויספיהר ווילען פון היטלער'ס רעדען מאַכען די דייטשען יודען פון משה רבינו'ס אמונה. אין אָרגאַן פונ'ם „צענטראַל-פעראיין“ פּשטלט מען זיך אַרום היטלערס ווערטער, ווי אַרום די ווערטער פון „דער העכסטער אויטאָריטעט פון דער הערשענדיגער בעוועגונג“. קלאָהר זאָגט דער דאָזיגער אָרגאַן: „מיר געפינען אין היטלערס ווערטער אַ חילוק אין דער אָפּשאַצונג פון די יודען, וועלכע זענען קיין דייטשלאַנד עמיגרירט און די יודען, וועלכע זענען אין דייטשלאַנד געבוירען. מיר מעגען די ווערטער פון רייכסקאַנצלער פערטייטשען אַזוי, אַז די יודען, וועלכע זענען פערבונדען מיט'ן דייטשען באָדען, וועלען אין דייטשען פאָטערלאַנד געפינען אַ רוים אויף צו לעבען!“...

אין פינסטערע, אומגליקליכע צייטען ראַטעוועט מען זיך מיט פאַנטאַזיעס, אַזוי ווי מען ראַטעוועט זיך אָן אַ שטרוי, בשעת מען טרינקט זיך. אַ טראַגישערע ראיה פאַר דער צערטריסלקייט און פערלוירענקייט פון דער דייטש-יודישער אַסימילאַציע קען מען זיך נישט אויסמאָלען. דוכט זיך, היטלער זאָגט קלאָהר, אַז מען וועט פון די דייטשע יודען אָפּנעמען אַזויפיל לעבענס-מעגליכקייטען, ווי דער „אַרישער רעזשים“ וועט בעשטימען לויט'ן טרויקענעם געזעץ פון פּראָפּאָרציע.

די שפּראַך פון היטלער איז אַזוי בלוטיג, ווי זיינע געדאַנקען און זיין כוונה.

אויב די אויגען פון די דייטשע יודען וואָלטען נישט געווען פערנעפּלט, וואָלטען זיי נישט געקאָנט זעהען קיין ראָזיגע לעבענס-פאַרבען פאַר'ן מאָרגענדיגען טאָג נאָך אַזאַ בּאַרבּאַרישען פּסק-דין, זיי ווילען אָבער נאָך אַלץ נישט גלויבען.

די יודען מיט אַרישע דבקות און משה רבינו'ס גלויבען, מיינען אַז פאַר היטלער איז נישט פאַראַן קיין חילוק צווישען יודען און יודען, נאָר צווישען יודען און אַריער.

היטלער קען נישט קיין פּוילישע יודען אָדער דייטשע יודען. ער קען נאָר די טעוטאָנישאַרישע ראַסע, וועלכע זענען געבוירען פון הערמאַן דעם כערוסקער און ווילדענישען און וועלדער, און יודען, די זין פון אברהם, יצחק און יעקב, וועלכע האָבען געהאַט די העזה צו געבען דער וועלט אַ תורה...

אָביסעל קלוגער זענען זיי געוואָרען משה רבינו'ס יודעלעך. זיי פערשטייען שוין, אַז דער דייטשער יוד איז נישט מחוייב צו זיין אַזוי פּאַטריאָטיש, אַז ער זאָל פערבלייבען אין דייטשלאַנד, כדי צו שטילען די סאַדיסטישע בלוטדורשטיגקייט פון די היטלעריסטען. „מען טאָר נישט אויפהערען צו זיין אַ גוטער דייטש“ — פּסק'נט דער צענטראַל-פעראיין. בעת היטלער וויל אָבער די יודען הרג'ענען, מעגען זיי אויסוואַנדערן. אויף אַ פּלענאַר-זיצונג פון „צענטראַל-פעראיין“ האָבען זיך איינגעפונען יודען, וועלכע האָבען אפילו דערקלערט, אַז אַ דייטשער יוד, וועלכער איז אַנ'אָנפיהרער מיט'ן „צענטראַל-פעראיין“ טאָר בשום אופן נישט אויסוואַנדערן פון דייטשלאַנד, אפילו, אַז ער פערלירט דאָ זיין כבוד און זיין לעבען. אַזעלכע קריכערישע ברואים האָט די אַסימילאַציע אויסגעהאָדעוועט. דער רוב אָבער האָט געפּסק'נט: „אַז קיין איינציגער קען נישט בעשולדיגט ווערען אין פערראַט לגבי דעם „צענטראַל-פעראיין“, אויב ער מוז מיט אַ שווערער האַרץ, צוליב דער ווירטשאַפטליכער נויט, פערלאָזען דייטשלאַנד“. מען האָט אפילו דערמאַנט און פּראָקלאַמירט, אַז מען מעג אויסוואַנדערן קיין פּאַלעסטינע. די יודישע יוגענד האָט אוועקגעשטעלט ארץ-ישראל אין דער ערשטער שורה פון איהר אינטערעס. דערמיט איז זי נישט געווען ווידערשפּענסטיג לגבי די פּרינציפּען פון „צענטראַל פעראיין“. ארץ-ישראל איז אַ היים פאַר אַלע יודען, וועלכע האָבען פערלוירען פּאָליטיש אָדער ווירטשאַפטליך זייער פריהערדיגע היים. ארץ-ישראל איז אַ היים פאַר אַלע יודען, נישט קיין אידעאָלאָגיע, נאָר אַ פאַקט, אַזוי ווי דייטשלאַנד איז נישט קיין אידעאָלאָגיע פאַר'ן דייטשען יודען, נאָר אַ טאַטזאַך א.אַ.וו.

עפּעס צאַפּעלט זיך ביי די דייטשע יודען. אַנ'אַנדער וועלט הויבט זיך אָן פאַר זיי צו שפּיגלען. דערווייל אָבער זענען זיי נאָך פערזונקען אין היטלער'ס בלוטיגען נעסט און קענען נאָך נישט קלאָר זעהען און שאַרף הערען.

ה. ב.

גוטע פּערספּעקטיוון

די אויסערליכע און אינערליכע לאַגע פון ראַטען-פערבאַנד

אין ריגער „פריהמאָרגען“ לייענען מיר:

אין פּרעכטיגען ניי-רעמאָנטירטען זאַל פון דער סאָוויעטישער געזאַנדשאַפט האָט דער נייער געזאַנדטער ס. בּראָדאָווסקי אויפגענומען די פאָרשטעהער פון דער ריגער פּרעסע, מיט וועלכע ער האָט געהאַט אַ לענגערען שמועס. עס איז אויך בעריהרט געוואָרען די פראַגע וועגען די פּרינציפּען פון דער סאָוויעטישער פּאָליטיק אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן איצטיגען מצב אין מיטעל-אייראָפּע, ווי אויך די בעציהונגען צווישען ראַטענפערבאַנד מיט יאַפּאַן, צי וועט נישט אויסברעכען צווישען זיי אַ מלחמה.

ס. בּראָדאָווסקי ענטפערט, אַז ראַטענרוסלאַנד האָט נישט קיין שום קריגס-פּלענער בנוגע צו וועלכע נישט איז פעלקער. דאָס דרינגט אַרויס פון דעם קאָמוניסטישען פּראָגראַם, וועלכע איז געווען פאַר דער אויטאָנאָמיע פון די פעלקער נאָך אַ לאַנגע צייט פאַר'ן יאָהר 1917.

פון די דאָקומענטען און פאַקטען, וואָס די סאָוויעטישע מאַכט האָט אין איהר רשות, איז קלאָר, אַז יאַפּאַן האָט אויסזיכטען אויף דער ווייט-מזרח'דיגער אייזענבאַהן-ליניע. וואָס עס איז שייך דער לאַגע אין מיטעל-אייראָפּע, האָבען די איצטיגע מאַכט-האָבערס (געמיינט די נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטען) שוין נישט איינמאָל אָנגעוויזען, אַז מען קען פערברייטערען געוויסע טעריטאָריעס אויפ'ן חשבון פון מזרח. אויף וויפיל די דאָזיגע פערכאַפּונגס-טענדענצען וועלען זיין געווענדעט נעגען אונז, וועלען מיר, פערשטענדליך, מוזען רעאַגירען אויפ'ן געהעריגען אופן.

איך וועל אויף דעם ענטפערען מיט סטאַלינס ווערטער, פערענדיגט דער געזאַנדטער, דעם דאָזיגען פּונקט:

„מיר ווילען נישט פערכאַפּען יעגעמס קיין שפּאַן ערד, אָבער מיר וועלען אויך נישט אָפּטרעטען קיין איין טריט פון אונזער ערד“.

אויף דער פראַגע, צי איז ביי דער נייער פּאָליטיק פון דער סאָוויעטישער רעגירונג געבליבען נישט פערענדערט איהר בעציהונג צו דער אידעע פונם באַלטישען פערבאַנד, איז געווען אַזאַ ענטפער:

— מיר האַלטען, אַז אַלע בלאָקען זענען געווענדעט געגען אונז. אויב אונזערע שכנות'דיגע מלוכות ווילען זיך בעוואָרענען געגען אימפּעריאַליסטישע טענדענצען, קענען זיי זיך בלאָקירען צוזאַמען מיט אונז, ווייל מיר זענען אויך געגען אַזעלכע שטרעבונגען.

אויף דער פראַגע וועגען די סאָוויעטישע פערהאַנדלונגען מיט אַמעריקאַ, האָט דער געזאַנדטער מיטגעטיילט, אַז דער ראַטענפערבאַנד גרייט זיך גישט צו ברענגען, וועלכע עס איז קרבנות, כדי אַמעריקאַ זאָל פערבינדען מיט איהר בעציהונגען. אין דעם זענען פעראינטערעסירט ביידע צדדים. קיין אַלטע חובות וועט די סאָוויעטישע רעגירונג נישט צאָהלען, ווייל זי האָט אויך איהרע פּרעטענזיעס צו די פעראייניגטע שטאַטען. וועגען די דאָזיגע אַלע קלאַגען וועט מען קענען פערהאַנדלען אין דער צוקונפט. דאָס איינשטעלען בעציהונגען מיט די פעראייניגטע שטאַטען וועט בשום אופן נישט זיין קיין שאָדען פאַר די אַנדערע מלוכות, מיט וועלכע דער ראַטענפערבאַנד שטייט אין ווירטשאַפטליכע בעציהונגען, ווייל רוסלאַנד האָט אַ קאָלאָסאַלען געבּויכסמאַרק, וואָס קען אויפנעהמען פערשידענע אַרטיקלען. אפילו די אינעווייניגסטע ענטוויקלונג פון דער אינדוסטריע שטערט נישט אויפצונעהמען דעם אימפּאָרט פון פערשידענע סחורות, וועלכע דאָס לאַנד קען נאָך געברויכען. דאָס בעניייען די בעציהונגען מיט אַמעריקאַ וועט אויך סטימולירען אונזערע האַנדעלס-בעציהונגען מיט אַנדערע מלוכות, נאָר דאָס איז אָפּהענגיג פון פערשידענע בעדינגונגען. אונזער אויסלענדישער האַנדעלס-קאָמיסאַריאַט אַרבּייט לויט אַ געוויסען פּלאַן, וועלכער ווערט אָבער צוגעפּאַסט צו די געהעריגע פאָדערונגען.

וועגען דער אינערליכער לאַגע אין ראַטענפערבאַנד ווייזט דער געזאַנדטער אָן, אַז די היייעהריגע גערעטעניש איז געווען זייער אַ גוטע. דאָס דערקלערט זיך דער עיקר דערמיט, וואָס דער פויער אויפ'ן דאָרף האָט בעקומען אַ גרעסערן צוטרוי צו דער סאָוויעטישער רעגירונג אַ דאַנק די פּאָליטישע אָפּטיילונגען, וואָס האָבען זיך פערשפּרייט איבער די דערפער. דער פויער ווערט ענטוויקלטער, ער בענוצט צו זיין אַרבּייט די נייעסטע טעכניק, וועלכע ער האָט זיך אויסגעלערנט צו בעהערשען. דאָס יאָהר איז געווען דער ערשטער רייכער שניט, וואָס איז אַראָפּגענומען געוואָרען פון די סאָווכאָזישע און קאָלכאָזישע פעלדער. עס האָט זיך איינגעגעבען צו העכערען די פּראָדוקטיוויטעט פון דער אַרבּייט דורך טויזענטער נייע טראַקטאָרס און אויטאָמאָבילען מיט גיגאַנטישע נאַפט-פּאָנטאַנען. אויף די פעלדער פון די קאָלכאָזען קאָכט איצט די אַרבּייט אין די מיהלען, לאַנגע קאַראַוואַנען מיט תבואה ווערען נעפיהרט צו די עלעוואַטאָרס.

אויך די שטאַטישע אינדוסטריע האָט געמאַכט גרויסע פאָרשריט פאַר'ן לעצטען יאָהר, אַזוי, אַז דאָס אַלגעמיינע בילד פונ'ם איצטיגען לעבען אין ראַטענפערבאַנד גיט גוטע האָפענונגען און פּערספּעקטיוון אויף דער צוקונפט.

געהיימנישפולע רייזע פון „צעפּעלין“ איבער פראַנקרייך

האָט געהאַט מיליטערישע צילען

פּאַריז, 1 (ספּ. טעל.)

אין „פּטי זשורנאַל“ איז אָפּגעדרוקט אַ ידיעה פון אַנ'אָנגעזעהענעם פּאָלקאָווניק וועגען דער רייזע פון „צעפּעלין“ איבער די אַרטילעריע-וואַרשטאַטען אין סאַלבריעס.

דער „צעפּעלין“ האָט זיך בעוויזען איבער די דאָזיגע וואַרשטאַטען אין דער נאַכט פון 30 סעפּטעמבער אויפ'ן 1 אָקטאָבער.

סאַלבריעס געפינט זיך צווישען אָרלעאַן און בורזשע. דער „צעפּעלין“ האָט אַלזאָ געמוזט אַדורכפליהען אַ דריטעל פראַנקרייך און איז דורך קיינעם נישט בעמערקט געוואָרען.

דער „צעפּעלין“ איז געפלויגען זעהר הויך און אָהן ליכט. איבער סאַלבריעס איז דער „צעפּעלין“ געפלויגען 1 ביינאַכט און איז דאָרט געפלויגען אַ האַלבע שעה, בעלויכטענדיג דאָס געביט אויף עטליכע מינוטען. ס'איז קיין שום ספק נישט פאַראַן, אַז די דאָזיגע עקספּעדיציע האָט געהאַט מיליטערישע צילען.

אַמעריקאַ שטויסט אַרויס יאַפּאַן פון כינאַ

מאָסקווע, 1 (ספּ. טעל.)

די כינעזישע אַגענטור „טימקון רענגא“ מעלדעט, אַז אַמעריקאַ ענטוויקעלט אַלץ אַ מעהר לעבּהאַפטע טעטיגקייט אויפ'ן געביט פון כינאַ. אַמעריקאַ שטרעבט גאַנץ בעזונדער צו בעהערשען דאָס כינעזישע לופט-וועזען. איצט ווערען געפיהרט אונטערהאַנדלונגען וועגען עפענען אַ לופט-ליניע אויף דער ליניע שאַנכאַי-מאַנילאַ און שאַנכאַי-קאַנטאָן.

די קאַנטאָנער אַרמעע האָט אויך בעקומען מעהר אַעראָפּלאַנען און לופט פליהער. דערווייל זענען אין לופט-וועזען בעשעפטיגט נאָר אַמעריקאַנער. מ'זעהט דערין אַ געפאַהר פאַר די יאַפּאַנישע איינפלוסען.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

דאנערשטאג
2
י"ג
מרחשון תרצ"ג

נאוועמבער
זון-אויפגאנג 6.33
זון-אונטערגאנג 4.05

דאס רעטעניש מיט אסיפ קאמיען

א פרוי און צוויי זוהן דערקענען נישט זייער מאן און פאטער, וועלכער איז 19 יאהר נישט געווען אין לאדז

צי וועט זיך דאס געהיימניש אויפקלעהרען?

א מאדנע געשיכטע, וואס דערמאהנט די מעשה „יאשע קאלב", האט פאסירט אין לאדז, דווקא, ביי אינטעליגענטע מענשען, ביי מענשען וועלכע אריענטירען זיך אומעטום און ביי יעדער געלעגענהייט.

די מעשה איז פאלגענדע: פאר דער מלחמה נאך האט אויף דער ווידזעווסקא גאס 96 געוואוינט דער יודישער קאמיסיאנער אסיפ קאמיען. א קא-מיסיאנער, א וויצלער, האט געהאט פיל קונדען אין טיף רוסלאנד און האט געהאט פרנסה לרוב. ביים אויסברוך פון דער מלחמה, ווען מ'האט שוין געוואוסט, אז לאדז וועט אפגעריסען ווערען פון גרויסען רוסלאנד, האבען די גרעסטע צאהל קא-מיסיאנערען פערלאזען לאדז, כדי זיך אריינצוכא-פען קיין רוסלאנד צו זייערע קונדען און דארט זיך איינארדנען. אויך אסיפ קאמיען איז אוועק-געפאהרען קיין רוסלאנד, איבערלאזענדיג אויפ'ן ארט אין לאדז זיין פרוי און 2 יונגלעך.

— ווי לאנג וועט דען די מלחמה דויערען — האט קאמיען געזאגט צו זיין פאמיליע, — 3 חדשים, אפשר נאך א חודש, און דעמאלס, אדער איך וועל צוריקקומען קיין לאדז, אדער איהר וועט קומען צו מיר קיין רוסלאנד.

קאמיען האט געהאט זיינע קונדען אין טי-פען סיביר און ער איז טאקע אהינגעפאהרען. פערשטעהט זיך, אז ער האט אין דער מלחמה-צייט געמאכט גרויסע געשעפטען און אנגעקליבען פיל מיליאנען. אבער וועגען פערשטענדיגען זיך מיט זיין פאמיליע האט שוין קיין רייד נישט גע-קענט זיין. די מלחמה האט זיך אנשטאט 4 חדשים פערצויגען אויף 4 יאהר און קאמיען איז דורך דער גאנצער צייט געווארען אפגעשניטען פון זיין פאמיליע.

אזוי האט קאמיען געלעבט ביז'ן יאהר 1917, ווען ס'איז פארגעקומען די קאמוניסטישע איבערקעהרעניש. דעמאלס איז קאמיען ארעסטירט געווארען דורך די באלשעוויקעס און זיין גאנץ פערמעגען איז קאנפיסקירט געווארען. און הידער איז פאר קאמיענען איינגאנצען פערשטעלט געווא-רען-דער וועג צו זיין משפחה. לאנגע, לאנגע חדשים איז קאמיען געזעסען אין א סיבירער טורמע, ביז ס'איז פארגעקומען זיין פראצעס. ער איז פערמשפט געווארען פאר שמוגעל און האנדעל מיט וואלוטע אויף פערשיקונג. אבער אויך פון דארט האט מען זיך נישט געקענט פערשטענדיגען מיט לאדז. קאמיען האט אויף דער פערשיקונג שרעקליך געליטען, הונגער, קעלט און קראנקהיי-טען. ער איז גרוי געווארען ווי א טויב און האט שוין געהאט איינגאנצען רעזיגנירט פון זיין לעבען, ביז אמאל האט זיך איהם געמאכט די געלעגענ-הייט, צוזאמען מיט נאך א פערשיקטען יודען צו ענטלויפען פון דעם סיבירער דארף, אין וועלכען זיי זענען געווען פערשיקט. דורך כאראבין זענען די ביידע יודען ענטלאפען אויס קיין כינע. מ'קען זיך פארשטעלען, מיט וואס פארא געפאהר דאס ענטלויפען פון קאמיענען איז פארגעקומען.

זיין משפחה אין לאדז האט זיך שוין אינ-גאנצען מיאש געווען פון זייער מאן און פאטער, די יונגלעך זענען געווארען דערוואקסענע מאנס-פערשוינען, געבילדעטע און אויף גוטע פאסטענס. זיי האבען זייער פאטער געהאלטען פאר שוין נישט קיין לעבעדיגען, ווייל ווי קען דאס מעגליך זיין, אז אין פערלויף פון קנאפע 20 יאהר זאלען זיי נישט בעקומען קיין איין בריף פון זייער פאטער, וועלכער איז געווען אזוי שטארק צוגע-בונדען צו זיי.

קאמיענס איינציגער געדאנק ווען ער איז געקומען קיין כינא איז געווען ווי אזוי א היים צוקומען צו זיין פאמיליע, אהן א גראשען געלד א פרעמדער און עלענדער האט ער זיך סוף-כל-סוף דערשלאגען צו דעם, אז ער זאל קענען אויף פערשידענע אומוועגען קומען קיין פוילען און היינטיגע וואך איז ער געקומען קיין לאדז, ער איז פערשטעהט זיך אוועק צו זיין פאמיליע, ער האט זיך פארגעשטעלט די גרויסע פרייד און בדולה, וואס וועט פארקומען אין זיין שטוב, בעת ער וועט דערזעהען זיין פרוי און זיינע צוויי זיהן, אבער ער האט געהאט א געוואלדיגע איבעררא-שונג, אריינקומענדיג אין שטוב האט ער דערזעהן זיין פרוי, וועלכע האט גאנץ גלייכגילטיג איהם געפרעגט.

— וואס פערלאנגט איהר ר' יוד?

— סאניע, טייערע סאניע, איך בין דאך דיין מאן אסיפ, דערקענסט מיך נישט?

דער פרוי קאמיען איז שלעכט געווארען, זי איז צוגעגאנגען נעהנטער צו איהם, בעקוקט פון אלע זייטען, געהייסען איהם רעדען, לאכען, הוסטען און צום סוף געזאגט:

— ר' יוד, ביי מיר געהען נישט אן אזעלכע געשעפטען, איך קאן גאנץ גוט אזעלכע אפערעס, איהר זענט נישט אסיפ קאמיען.

— אבער סאניע, בעזין זיך וואס דו רעדסט?

קאמיען האט אנגעהויבען אנצוגעבען אלע סמנים, געוויינט, זיך געשוואוירען אויף אלעם הייליגען, געגעבען סמנים, ס'האט גארנישט גע-האלפען. די פרוי איז געבליבען ביי ס'איהריגע, זי דערקענט איהם נישט און ער איז נישט איהר מאן.

ס'זענען געקומען די צוויי זיהן, זיי האבען גוט געקענט זייער פאטער, ווען ער איז אוועק פון דער היים, אבער אויך זיי האבען דעם אלטען, גרויען, איינגעהויקערטען מענשען בשום אופן נישט דערקענט אלס זייער פאטער. ביז היינט העלפט גארנישט, טראץ אלע סמנים, טראץ אלע פערזיכערונגען ווילען זיי איהם נישט אנער-קענען. כאראקטעריסטיש איז דאס, אז קאמיען איז אויך אוועק צו זיינע אלטע בעקאנטע פאבריקאנטען און קאמיסיאנערען און קיינער דערקענט איהם נישט.

איצט שטעלט זיך די פראגע, צי איז דאס טאקע דערזעלבער אסיפ קאמיען, אדער איז נאר א מענש, וועלכער קען גענוי די לעבענס-געשיכטע פון אסיפ קאמיען און וויל זיך איצט אריינכאפען אין דער משפחה קאמיען.

די דאזיגע געשיכטע האט דערוויל געמאכט א גרויסען רושם אין לאדז, ס'קומט איצט פאר אנ'אויספארשונג וועגען דעם דאזיגען אינטערע-סאנטען פאקט, מיט וואס די געשיכטע וועט זיך ענדיגען וועלען מיר מיטטיילען אונזערע לעזער.

זיי האבען עס גוט געמאכט

אבער אויסגעלאזט האט זיך גאר נישט וואזשנע

(2) מיט עטליכע וואכען צוריק זענען אין דארף קאשטשעלעץ, הינטער קאליש, צום רייכען פויער וואיטשעך סאווינסקי — ארפגעקומען צוויי יונגעלייט, און פארגעלייגט איהם א גוט געשעפט, ווי דהיינו:

זיי האבען ארפגעבראכט א פרעס מאשינדעל צו, וואס בעווייזט נסים — אז מען לייגט אין איהר אריין פאפיר=געלד, ווערט דאפעלט, דרייפאך און נאך מעהר...

האט זיי דער פויער דערלאנגט 2,700 זל. און געזאגט: — נאט'ס מאכט'ס, און זאל זיין מיט מזל! די צוויי יונגעלייט האבען געמאכט אריינ-לייגען דאס געלד אונטערן פרעס, דערקלערט, אז עס ברויך דארט צו ליגען א לענגערע צייט „אפ-קוועטשען זיך", און זענען אוועק אינערגעץ.

אז סאווינסקי האט דערזעהן, דאס די „נסים-מאכערס" ווייזען זיך נישט, האט ער אליין אריינ-געקוקט אינ'ם פרעס-מאשינדעל, און דערזעהן, אז אנשטאט זיין געלד ליגט דארט אלט צייטונגס-פאפיר.

מיט א געשריי און א גערוואלד איז דער פויער אוועקגעלאפען אין דער פאליציי, און פון דארט האט מען תיכף פונאנדערגעשיקט שטעק-בריף.

עס האט אבער געהאלפען, ווי א טויטען באנקעס, און פון דער גאנצער מעשה וואלט זיך גארנישט אויסגעלאזט, ווען סאווינסקי גופא טרעפט נישט אן עהערנעכטען, אויפ'ן מארק אין קאליש, איינעם פון זיי.

מיט דער הילף פון דער פאליציי האט מען דעם אנגעוויזענעם יונגענמאן פערהאלטען, און עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז ער איז דער 35-יעה-ריגער סטאניסלאוו טאנסקי פון לאדז, דאלנא 12. מ'האט דעם פוינעל-בחור צוגעדריקט צו דער וואנד, און ער האט זיך מודה געווען, אז דער שותף זיינער, וועלכער האט זיך בעטייליגט אינ'ם „מעשה - ומתן" איז דער 29-יעהריגער קאלישער איינוואוינער יאן ראטשקאווסקי, וועלכער ווערט איצט געזוכט דורך דער פאליציי. טאנסקי איז שוין פערזארגט — ער זיצט שוין.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט בייטאכט דיזשורירען: א. דאנצער (זגערזשער 57), וו. גראשקאווסקי (11 ליסטאפאד 15), ס. גארפיין (פילסודסקיעגא 54), ס. בארטא-שעווסקי (פעטריקאווער 164), ר. רעמבעלינסקי (אנדזשעיא 28), א. שימאנסקי (פשענדזאלניאנא 75.

קלאנג-קינא-טעאטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26

היינט און פאלגענדע טעג!
דער לאנג ערווארטעטער סאוויעטישער פילם א. נ.
— I —
„קין און ארטעם"
דאס בילד האלט דעם צושויער אין שפאנונג.
— II —
„דער גורל"
אנהויב פון די סעאנסען טעגליך 4.30 נ"מ
שבת און זונטאג—12.30 א זייגער בייטאג

יודיש טעאטער „פילהארמאניע" 20 נארוטאוויטשא 20
ארטיסט. לייטונג: דוד זיידערמאן

לעצטע 5 געזעגנונגס=פארשטעלונגען פון אונזערע ליבלינגע
חנה לערנער — און — דוד זיידערמאן

מארגען, פרייטאג, שבת און זונטאג, 9 אוועגד די גרויסע פרייליכע אפערעטע
„א נאכט פון ליבע"
אין 3 אקטען מיט א פראלאג פון ראזענבערג.

שבת 4 נאכמ. נאר 1 מאל די גרויסע היסטארישע אפערעטע פון א. גאלדפאדען
„עקדת יצחק"
מיט דוד זיידערמאן אלס „אברהם"

אכטונג! אווענד=פרייזען פון 50 גר. ביז 2.20
שבת בייטאג אכטונג! פון 50 גר. ביז 1.50

בילעטען שוין צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

טאג=נאטיצען

מ'טאר זיך נישט צוגעוואוינען צו דער נויט

די יודישע געזעלשאפט האט זיך צוגעוואוינט צו די צרות, אומגליקען, נויט און עלענד, וואס הערשט אויף דער יודישער גאס.

דאס יודישע הארץ ווערט נישט מעהר פער-ציטערט, ווען מ'זעהט עקסמיטירטע פאמיליעס מיט פיצלעך קינדער וואלגערן זיך אונטער'ן פרייען הימעל, ס'ווערט נישט מעהר פערציטערט, ווען מען געפינט א פערחלשטען פון הונגער אויפ'ן גאס, ווען א יתום האט נישט קיין ארט אין יתומים-הויז, ווען קינדער געהען נאך היינט בארוויס, ווען ס'איז נישט מעגליך זאט צו מאכען קיין הונגעריגען.

מיר זענען שוין צו דעם אלעם צוגעוואוינט און דאס רחמנות-געפיהל ווערט ביי אונז כסדר פערלאשען און ווערט פערביטען דורך אפאטיע און גלייכגילטיגקייט.

מיר זאגען דאס אקעגען אונזערע צעהנדלי-גער פילאנטראפישע פעראיינען, וועלכע געפינען זיך אין לאדז און האבען אין די פריהערדיגע יאהרען געהאט אויפגעוויזען א רוהמפולע טעטיג-קייט. מיר וואלטען ביי היינטיגען טאג געוואלט וויסען, צי איז פערהאן אין איצטיגען מאמענט א מעגליכקייט אריינצובעקומען אנ'עלענדען און הונ-געריגען קיילעכדיגען יתום אין עפיס א יתומים=הויז, פון די וועלכע עקזיסטירען דאך ביי אונז אין שטאט.

— צי איז פערהאן אין איצטיגען מאמענט א מעגליכקייט צו העלפען אנ'עקסמיטירטן ארימאן?

צי איז פערהאן ביי אונז איצט אנ'ארט ווי אנצוטוען א נאקעטען און בארוויסען, אדער געבען צו עסען א הונגעריגען?

דוכט זיך, וואס=וואס, אבער אנזעטיגען א הונגעריגען מיט א ווארימען לעפעל עסען האט מען אין לאדז שטענדיג געקענט און איצט איז אפילו די דאזיגע מעגליכקייט נישט פערהאן און אפילו די אומגליקליכע פליטים פון דייטשלאנד האבען צוויי אינסטיטוציעס נישט געקענט פערזי-כערען דעם לעפעל ארימען עסען.

פארוואס איז דאס אזוי? פערשטעהט זיך, אז דער ערשטער ענטפער וועט זיין: ס'איז קריזיס, ס'איז שווערע צייטען און די אינסטיטוציעס קענען נישט דעקען זייערע ביודזשעטען. דער ענטפער איז נאר א לפנימדיגער און האלט נישט אויס די מינדעסטע קריטיק. אויף ווען זענען געשאפען געווארען די דאזיגע אינסטיטוציעס? אפשר אויף דער צייט פון וואוילשטאנד און גוטע צייטען. ניין, דווקא איצט. ביי די איצטיגע קריזיס-צייטען דאר-פען די דאזיגע הילפס-אינסטיטוציעס אנשטרענגען אלע כוחות, כדי צו פערדאפלען, צו פערדרייפאכען זייער טעטיגקייט און נישט זי צו רעדוצירען ביז א מינימום

ס'איז נישט קיין קונץ צו זיין א כלל-טוער אין צייטען ווען אין דער קאסע איז די לאגע א גוטע און מ'בעגנוגענט זיך נאר מיט בלויז די-ספאנירען, ס'איז אבער אנ'אפפערוויליגקייט פו-מענשען, ווען זיי שפאנען זיך איין און פון וואויל-טעטיגקייטס-ארבייט אין צייטען ווען די פעראנט-ווארטליכקייט איז גרויס און די טעטיגקייט א שווערע.

די אפאטיע פון די כלל-טוער האט גע-בראכט צו דער גלייכגילטיגקייט פון דער געזעל-שאפט, די לייכטע בעציהונג פון די פרעזעסען און זייערע העלפער האבען געבראכט צו דער גרינגשעצונג מצד דעם געבענדען עלעמענט.

דאס קען אויף ווייטער נישט דערלאזען ווערען, ס'געהט א שווערער קריזיס-ווינטער. דער דלות איז אומגעהויער, די עלענד פערגרעסערט זיך, די האפנונגען זענען אויסגעלאשען, און קיי-נער טראכט נאך נישט וועגען קיין הילף פון די אומגליקליכע, פון אלע אינסטיטוציעס זענען גע-בליבען נאר שילדען, ס'איז צייט, אז די כלל-טוער זאלען א טראכט טון דערוועגען און נישט ווייטער זיך צוגעוואוינען צו דער נויט, וועלכע הערשט אין גאס.

די ערשטע אויפגאבען זענען, יעדער הונגע-ריגער מוז וויסען, אז ער וועט בעקומען א לעפעל עסען און א שטיקעל ברויט, יעדער קיילעכדיגער יתום מוז האבען אנ'ארט אין א יתומים=הויז, יעדער עקסמיסירטער מוז בעקומען מעהר אדער ווייניגער הילף, נאקעטע און בארוויסע קינדער מוזען בעקומען הלבשה, וועגען דעם מוזען די הילפס-אינסטיטוציעס באלד זארגען. ד.

רעגיסטראַציע פון יאָר-גאַנג 1913

הײַנט, דאָנערשטאָג, דעם 2 ד. ח. דאַרפֿען זיך צושטעלען צו רעגיסטראַציע אין מיליטער-פּאָליצײַ-אישען ביוראָ (פּיעטריקאָווער 165) די יונגעלײַט, וואָס וואוינען אויפֿן שטח פונם 4 פּאָליצײַ-קאָמיסאַריאַט אויף די אותיות:

U W Z Ż Ź

און פון 11-טען קאָמיסאַריאַט

T U W Z Ż Ź

מאָרגען, פֿרײַטאָג, דעם 3 ד. ח. פון 5-טען קאָמיסאַריאַט מיט די אותיות:

A B

פון 12=טען קאָמיסאַריאַט מיט די אותיות:

A B C D E F G H Ch I J

אויך דאַרפֿען זיך שטעלען צו דער רעגיסטראַציע די יונגעלײַט פון יאָהרגאַנג 1910 און עלטערע, וועלכע האָבען נאָך נישט רעגולירט זייער פליכט פון מיליטער=דינסט.

די פליכט צוצושטעלען זיך איז אויך חל אויף מענער, וועלכע זענען נישט אָפיציעל קיין פּוילישע בירגער און קענען נישט דערווײַזען, אז זיי זענען בירגער פון אַן אַנדער מלוכה, און וואוינען אין לאָדז אויף אַזויגערופענע „קאַרטי פּאָביטו'ס".

ווער ס'וועט זיך נישט מעלדען צו דער רעגיסטראַציע אין ענטשפּרעכענדען טערמין וועט אַדמיניסטראַטיוו בעשטראָפט ווערען מיט 3000 זל. שטראָף אָדער 3 חדשים אַרעסט.

ביז'ן 6=טען נאָוועמבער
דאַרף מען ערלעדיגען די דערלויבענישען אויף פערקויפען צייטונגען
(אָפיציעלער קאָמוניקאַט)

די לאָדזער שטאָטישע סטאַראָסטווע איז מודיע, אז אין שייכות מיט דעם, וואָס עס איז אַרײַן אין קראַפט די פעראָרדנונג פונ'ם לאָדזער וואָיעוואָדע, פון 15. סעפּטעמבער ה. י. וועגען דעם דעטייל-פערקויפען פון צײַטשריפטען, קאָן דער אײַנצעל=פערקויף פון צײַטשריפטען אין געוועלבער און אין אַנדערע האַנדעלס= און אינדוסטריע-אַנשטאַלטען געפיהרט ווערען נאָכ'ן בעקומען די נעהעריגע דערלויבניש פון דער לאָדזער שטאָטישער סטאַראָסטווע.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט ווערען אויפגעפאָדערט אַלע אונטערנעהמונגען, וואָס פערקויפען לאַהדים צײַטשריפטען אין געוועלבער און האַנדעלס- און אינדוסטריע-אונטערנעהמונגען, אז זיי זאָלען אַנגעבען אין דער לאָדזער שטאָטישער סטאַראָסטווע — אינ'ם זיכערהייטס - רעפעראַט — ביטעס וועגען אַרויסקריגען אַזעלכע דערלויבעניש, שפּעטסטענס ביז'ן 6 נאָוועמבער ה. י.

אַזאַ ביטע מיט אַ 5-זלאָטעדיגע שטעמפעל=מאַרקע דאַרף ענטהאַלטען דעם נאָמען און פאַמיליע פונ'ם פּעטענט, די נעמען פון די עלטערן, דאָס אָרט און דאַטע פון געבורט, דאָס וואוין-אָרט. דאָס אָרט פון דער אונטערנעהמונג און דער נאָמען פון דער אונטערנעהמונג.

ביים אָנגעבען די ביטע דאַרף מען פאָדערן אין דעם אַגניב-ביוראָ (ביוראָ פּאָדאַווטשע) פון דער שטאָטישער סטאַראָסטווע אַ בעשטעטיגונג פון דער בײַגעלעגטער ביטע, וואָס גילט ביז'ן בעקומען די דערלויבעניש גופא אלס אַ בעווייז פאַר די פּאָליצײַ-אָרגאַנען, אז די בעגעבענע אונטערנעהמונג האָט אויסגעפיהרט די פעראָרדנונג. אויף דער דאָזיגער בעשטעטיגונג דאַרף מען מיטברענגען אַ שטעמפעל=מאַרקע פאַר 20 גראָשען.

Telefon jest Twoim niezawodnym pomocnikiem i sługą gotowym do pracy i w dzień i w nocy i wart jest tego minimalnego wynagrodzenia w wysokości 73 groszy na dobę.

א בלוטיגע אוואַנטורע
אויף ראָג נאַווראַט און קילינסקיעגאָ

(2) עהערנעכטען בײַנאַכט, בעת דער זעלנער מיעטשיסלאַוו וואָיטשעכאָווסקי איז געגאַנגען איבער דער גאַס, האָבען איהם אויף ראָג קילינסקיעגאָ און נאַווראַט פערשטעלט דעם וועג 2 כוליגאַנעס, וועלכע זענען איהם בעפאַלען און אָנגעהויבען איהם צו שלאָגען.

דער זעלנער האָט זיך נישט געלאָזט, און עס האָט זיך צווישען איהם און די אָנפאַלער פערפיהרט אַ ביטערער גערענגעל.

בעת ער האָט זיך אַזוי געקײַקעלט אויף דער ערד מיט איינעם פון די כוליגאַנעס, איז זיי פּלוצים איבערגעפאָהרען אַ דראָזשקע, און אין גאַס איז געוואָרען דער ריכטיגער האַרמידער.

אויפ'ן אָרט איז געקומען צולויפען דער פּאָליציאַנט סטאַניסלאַוו וויעסאָלעק, און אַז ער האָט אָנגענומען דעם צווייטען כוליגאַן פאַר'ן קאָלנער, האָט ער פון איהם בעקומען אַ שטאָך מיט אַ קאַסטעט אין האַנד.

די ביידע אָנפאַלער האָבען אויסגענוצט דעם גרויסען טומעל, וואָס עס האָט זיך געמאַכט, אַזוי אַז די פאַר אָנגעקומענע פּאָליציאַנטען האָבען שוין נישט געהאַט וועמען צו אַרעסטירען.

מען האָט נאָר אַרויסגערופען פּאַנאַטאָוויע, וועלכע האָט באַנדאַזשירט דעם זעלנער, דעם פּאָליציאַנט, וויעסאָלעק'ן און דעם דורכגייער לעאָן וואָיטשאַק (פון לאַנעוויצקאַ 28), וועלכער איז אויך פערוואונדעט געוואָרען בעת'ן געשלעג.

עס ווערט געפיהרט אַן אויספאָרשונג.

אַ טויב=שטומער איבערגעפאָהרען דורך אַן אויטאָ

(2) נעכטען בײַטאָג איז אויף נאַרוטאָוויטשאַ נעבען נומער 36, איבערגעפאָהרען געוואָרען דורך אַן אויטאָ אַן אומבעקאַנטער טויב-שטומער עלטערער מאַן, וועלכער איז שטאַרק צוקאַליעטשעט געוואָרען.

פּאַגאַטאָוויע האָט איהם ערטיילט ערשטע

י. ה.

אָרטאָפּעדישער אַנשטאַלט

פּראָטעזען, גאָרסעטען, אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען אַלער אַרט, לײַכטע פּלאַטפוס-אײַנלאַגען בעגען פּיס-שמערצען אַלס נאָך גיפּס-אָבדרוק.

Dr. med. Lubicz u. Villy Simonović

פּיעטריקאָווער 119. טעל. 231-81

הײַנט ווערט אין די שולען נישט געלערענט

(2) ווי מיר האָבען שוין געמאָלדען, ווערט הײַנט — אין שייכות מיט דער פעראָרדנונג פון בילדונגס=מיניסטעריום — נישט געלערענט אין די פאָלקס-שולען און אין די מיטעל-שולען. מאָרגען הויבען זיך אָן די לימודים נאָרמאַל.

קלאַנג-קינאָ
CAPITOL

הײַנט און טעגליך פּרעזענטירען מיר דאָס מײַסטערווערק פון פּיקאַנטעריע און עראָטיזם א. נ.

„אַ פרוי פון דער צווייטער האַנד"

אין די הויפּטראָלען: די געפעהרליכע פאַר פרויען און מענער, די פערפיהרערישע

Jean Harlow

ווי אויך דער העלד פון „גרויסען הויז"

Chester Morris

אָנהויב אין געוועהנל. טעג 4,30 נאָכמ. שבת און זונטאָג 12 בײַטאָג.

וואַריעטע=דאַנסינג
„טאַבאַרין"
20 נאַרוטאָוויטשאַ 20

הײַנט און טעגליך!
3 פאָרשטעלונגען 3

1) פון 5 נאָכמיטאָג ביז 8 אָוונט
„FIVE" מיטן רעקאָרד-פּראָגראַם
2) פון 8 ביז 11 אָוונט
„MUSIC - HALL"
די גרעסטע וועלט-סענסאַציע
אינטערנאַציאָנ. טורנע פון
דאַמען-רינג-קאַמפען
אויף דער גאַנצער וועלט-פּראַגר. און טענץ
3) פון 11 בײַנאַכט ביז פרי
KABARET - DANCING
16 נומערן וועלט-אַטראַקציעס 16
טענץ אויף 2 פאַרקעטן. אײַנטריט פרײַ.

גוט מאָרגען!

זײַט שפּאָרזאַם!..

אַ סימן, אַז בײַ אונז אין לאָדז „טאָגט" שוין. יעדע וואָך האָבען מיר אַן אַנדערען „טאָג": אַ „טאָג פאַר דער מוטער", אַ „טאָג פאַר'ן קינד", „פּייע-לעשער-טאָג", „געגען-גאַז טאָג", „קאָאָפּעראַטיווער טאָג" און אַנדערע „טעג".

די הײַנטיגע וואָך האָבען מיר יוידער געהאַט אַ „טאָג" — אַן „אָפּשפּאָרונגס-טאָג". די צײַטונגען האָבען געשריבען וועגען דער וויכטיגקייט פון שפּאָרען, אַקאַדעמיקעס, רעפעראַטען, פּלאַקאַטען און אויפרופען מיט קידוש-לבנה-אותיות: „לערענט אייך שפּאָרען!"

פרעגט דער ייד פון נאָוואָמיעסקאַ גאַס: וואָס הייסט? ווענען טו איך נאָך שפּאָרען?

פאַר דער קריג האָב איך געגעסען יעדען טאָג אַ שטיקעל פלייש און הײַנט עס איך אין דער אינטעליגענטען-קיך.

אַמאָל האָב איך געצאָהלט א וועקסעלע, און הײַנט? — ווער צאָהלט הײַנט?

ביז'ן קריזיס האָב איך געוואוינט 3 שטובען מיט אַ קיך, און הײַנט וואוין איך אין „מושב זקנים" — כ'שפּאָר געלד...

אַמאָל האָב איך געצאָהלט פּאָדאַטקעס, אויסגעקויפט פּאַטענטען: הײַנט נעהם איך אַליין געלד — פון רעטונגס-קאָמיטעט.

אַמאָל פלעג איך פאָהרען אין די בעדער; הײַנט „באָד" איך מיך אין חובות.

אַמאָל פלעג איך זיצען אין טעאַטער: הײַנט בין איך שפּאָרזאַם און זיץ אויף דער מילשאַ (צוליב אַ באַנקראָט).

וואָס טויג מיר, דער „שפּאָרזאַמקייטס-טאָג"? — איך שפּאָר דאָך!

אב—נעס

Dr. med.
L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149-07
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און געשלעכטס-קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע-בעהאַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג.
אַלע אַרט אַנאַליזען.
נעמט אָן פון 8—11 און 4-8 אָוו. זונטאָג פון 9—1 בײַטאָג
פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פּרײַזען.

ר. איזראַעל

דירעקטאָר אַדאָלף גאָלד

סענסאַציאָנעל-שפּאַנענדער ראָמאַן פון יודישען לעבען

● 80 ●

— דער סוף איז גאָר אַ כענסאַציאָנעלער, האָט מייסטער געענטפערט, איך דיך נישט אַזוי, האָסט אָנגעקאָכט אַ קאַשע, מוזט דו אַליין אויפעסען, שיינע אַרטיסטקע אַדאַ.

אַדאַן האָט שטאַרק געוואונדערט מייסטער'ס דרייסטקייט און דיין אופן פון רעדען צו איהר, אַזוי האָט נאָך קיינער פון איהרע מענשען צו איהר גערעדט און זי האָט דערצו קיינמאָל נישט דערלאָזען. איצט האָט זי אָבער נישט געוואָלט איבעררייסען דאָס געשפּרעך און געוואַרט מיט איהר כעס און אויפרעגונג ביז מייסטער וועט פערענדיגען זיין דערצעהלונג.

— די פּאָליצײַ זוכט, האָט מייסטער ווייטער דערציילט, אָבער קיינעם נישט געפינען, צוערשט האָט מען חושד געווען איהר מאַן יוליאַן ראָזען.

— דאָס האָב איך געוואוסט אַז ס'וועט אַזוי זיין און כ'האָב איך אַפילו געגעבען אָנצוהערען ווען מען מ'וועט אין דער ערשטער רייה חושד זיין און דאַן...

— דאַן, האָט די פּאָליצײַ, זעהט אויס, אַוועקגעוואָרפען דעם געדאַנק און מען שטעלט דאָרט מיט אַראָפּגעלאָזענע הענד, נישט ווייסענדיג וואָס ווייטער אָנצוהויבען צו טון.

— און דער חכמדיגער קאָמיסאַר באַנעצקי, ווי אַזוי פערהאַלט ער זיך, וואָס טוט ער מיט דער דאָזיגער נייער מתנה?

— דאָ איז טאַקע די סענסאַציע. דער קאָמיסאַר באַנעצקי האָט לכתחילה געהאַט איבערגענומען אויסער די אויספאָרשונג פון מאָרד איבער ווייסען און איבער ווערפלען, אויף דעם דאָזיגען ענין, ער האָט איבערגענומען אַלע אַקטען, אָבער

— וואָס אָבער, דערציילט שוין שנעלער, האָט אַדאַ נישט געקענט מעהר וואַרטען פאַר אומגעדולד.

— מיט צוויי טעג צוריק איז באַנעצקי פּלוצלינג פערשוואונדען געוואָרען.

— וואָס הייסט דאָס?

— גאַנץ פּשוט, ער איז אַרויסגעגאַנגען פון שטוב אָוונטצײַטען אין זיינע ציווילע מלבושים און איז מעהר נישט צוריקגעקומען, ער האָט קיינעם קיין וואָרט נישט געזאָגט, וואוהין ער געהט. האָט זיך דאָס אָנגעהויבען אַ קאָך אין דער פּאָליצײַ, וואָס איז גאָרנישט צו בעשרייבען, אונזערע מענשען וועלכע מיר האָבען אין דער פּאָליצײַ, האָבען אונז דערציילט אַז אין דער פּאָליצײַ איז געווען אַן אײַנשטימיגקייט אַז דער קאָמיסאַר באַנעצקי איז אוועקגעפיהרט געוואָרען פון דער זעלבער באַנדע, וואָס פיהרט אַ גאַנג ביז איצט אונבעשטראָפט די אַלע מאָרדען און נישט-אויפגעקלערטע אַפערעס, אויף דעם וועג האָבען זיי אָנגעהויבען צו פיהרען די אויספאָרשונג, נישט פערענדיגענדיג דעם ענין מיט דעם מאָכען פערגיפטען ביי דעם טורמע-וועכטער און אנשאר אין דער פּאָליצײַ הערשט אַ פולשטענדיגער כאָאָס, די מענשען דאָרט האָבען פולשטענדיג פערלוירען די קעפּ און זיי ווייסען נישט וואָס זיי זאָלען אָנהויבען. אַפילו די פּעהיגסטע אויספאָרשער האָבען זיך אָפּגעזאָגט איבערצונעהמען די דאָזיגע ענינים, ער שטענס, ווייל זיי ווייסען אַז זיי וועלען גאָרנישט אויפטוען. און צווייטענס אויס מורא אַז זיי זאָל נישט טרעפען דערזעלבער גורל, וועלכער ס'האָט געטראָפען באַנעצקין. מ'האָט געמוזט אַראָפּברענגען ספּעציעלע מענשען פון וואַרשאַ, וועלכע האָבען זיך אויך גענומען צו דעם ענין שטאַרק אומגעלומפערט, אַזוי אַז מיר האָבען געמיינט אַז פון דער זייט דראָהט אונז נישט דער ווייל קיין שום געפאַהר.

— די מעשה געפעלט מיר אינגאַנצען נישט. האָט אַדאַ געענטפערט, איך בין זיכער, אַז באַנעצקין איז קיין שום שלעכטס נישט געשעהען, מיר האָבען דאָך נישט געהאַט קיין שום בעשלוס וועגען איהם?

— ניין, מיר און אונזערע מענשען האָבען בנוגע איהם נישט אָנגענומען קיין שום שריט

— אַלזאָ דער ייבער איז איהם קיין שום שלעכטס נישט געשעהען, באַנעצקי איז גאַנץ פּשוט ענטלאָפען פון דעם גאַנצען פערפלאָנטעטען ענין, אָדער ער האָט פערטראַכט עפּעס אַ כיטרען פּלאַן געגען אונז

— גיכער דאָס צווייטע, האָט מייסטער איבערגעהאַקט אַדאַ די רייד

— פאַרוואָס טראַכטסט דו אַזוי

— דערפאַר, ווייל אין דעם צווייטען אָווענד איז געשעהען אַ נאָך מעהר סענסאַציאָנעלער ענין

— דאָס איז שוין צופיל, האָט אַדאַ דאָס ערשטע מאָל אויסגעקרעכצט, ס'געהט שוין איבער די מאָס

— כ'האָב דיר געזאָגט אַדאַ, אַז סוף כל סוף וועלען מיר האָבען אַ שוואַרצען סוף, איצט רעזיגנירסט דו שוין?

— ניין, איך רעזיגניר נישט, אָבער ס'איז מיר שווער, איך ווער שוואַך, אַלזאָ זאָג באַר מייסטער וואָס איז ווייטער געשעהען

— מיט אַ נאַכט שפּעטער האָט מען אַרויסגעגנבעט פון טורמע..

— וועמען האָט מען אַרויסגעגנבעט פון טורמע

— שטעל דיר פאָר אַז די פרוי ראָזען

— ווי אַזוי איז דאָס געשעהען?

— גאַנץ פּשוט. ס'איז געקומען אַן עלטערער פּאָליציאַנט מיט אַ בעפעהל פון באַנעצקין צו שיקען צו איהם די פרוי ראָזען אויף אַ פערהער, קיינעם איז דאָס נישט אויפגעפאַלען געווען דער דאָזיגער אומשטאַנד, ווייל אין טורמע האָט מען געקענט די פיבערהאַפטע אַרבייט פון דער אויספאָרשונגס-פּאָליצײַ אין אַלטיגען מאָמענט. מ'האָט געוואוסט, אַז די פרוי ראָזען געהט זעהר אָפט אויף פערהערען און מ'האָט גלייך די אַרעסטאַנטקע אוועקגעשיקט. אין דעם ענין האָט זעהט אויס, צוגעהאָלפען איינער פון די טורמע-וועכטער, וועלכער האָט פונקט געהאַט דיזשור און האָט געהאָלפען אַדורכצופיהרען די פּראָצעדור, דער כלומרשטער פּאָליציאַנט איז אוועק מיט איהר און מעהר האָט מען זי נישט געזעהען, ס'איז אַלזאָ מעהר ווי זיכער, אַז די פרוי ראָזען האָט אַרויסגעגנבעט נישט קיין אַנדערער ווי באַנעצקי, וועלכער איז צוזאַמען מיט איהר ערגעץ אוועקגעפאָהרען קיין אויסלאַנד, דאָס בעווייזען אַלע גרענעצען האָט נישט געגעבען קיין שום רעזולטאַטען, אַזוי אַז די פּאָליצײַ איז זיכער, אַז זיי געפינען זיך נאָך ערגעץ אין לאַנד און וואַרטען ערשט אויף אַ געלעגענהייט אוועקצופאָהרען קיין אויסלאַנד.

— ס'איז נישט אמת, האָט אַדאַ אויסגעשריגען, נישט אמת, זיי געפינען זיך נישט מעהר אין לאַנד, זיי זענען שוין זיכער אין אויסלאַנד, און דאָס איז פאַר אונז אַ גרויסע צרה, מ'דאַרף אָנגעהמען שריט דורך אונזערע מענשען דורכאויס צו דערגעהען, וואו די צוויי לייט געפינען זיך און מ'דאַרף זיך פערנעהמען מיט נאָכגעהען זיי און נישט אַראָפּלאָזען פון אויג.

(פאָרטזעצונג קומט)

דערווייל זענען די הענד צו קורץ

א דייטשער פּראָפעסאָרישער פּלאַן צו פאַרכאַפּן ענגלאַנד

„פּראַגער פּרעסע" דער אָרגאַן פון טשעכאָסלאָוואַקישן אויסערן־מיניסטער בענעש, ברענגט אונטערן איבערשריפט „דייטשע אינוואַזיע אין ענגלאַנד" ממש שוידערליכע ציטאַטן פון בוך פון דעם בעקאַנטן דייטשן געאָגראַף און ערשטער פּראָפעסאָר פון דער קאַטעדרע פאַר מיליטער־וויסענשאַפט וואָס איז איצט געגרינדעט געוואָרן דורך די נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטן פּראָפ. עוואַלד באַנזע.

דאָס בוך הייסט „רוים און פאָלק אין וועלט־קריג, געדאַנקען איבער אַ נאַציאָנאַלער מיליטער־לערע", און איז געשריבן אין אַ אָלדענבורגער פאַרלאַג אין 1932.

דאָס בוך ענטהאַלט אַ ברייטע קריטיק פון דער סטראַטעגיע און טאַקטיק פון ביידע צדדים און אויך פון די נייטראַלע אין וועלט־קריג און אַ גרינדליכע אָפּשאַצונג פון די געאָגראַפיש וווירטשאַפטליכע פּסיכאָלאָגישע און מיליטערישע אייגנשאַפטן פון די באַטייליגטע מלוכות, דער ציל פון בוך איז נישט בלויז טעאָרעטישע חקירות, נייערט אַ גאַנץ פּראַקטישע אויפגאַבע, וועלכע דער אויטאָר פאָרמולירט מיט די ווערטער:

„דורכדעם ווערט דעם אייגענעם פאָלק געגעבן אַ גייסטיגע האַלטונג, וואָס יוצט איהם דער מעגליכקייט קוקן אויפ'ן קומענדיגן קריג פיל פער שטענדיגער און צוטרויליכער, ווי בעת'ן לעצטן וועלט־קריג".

ווייטער זאָגט דער מחבר אין דער הקדמה:

„...די קומענדיגע צייט שטייט פאַר אונז אונז פּאָרן צייטן, פון 3־טן רייך אין דער צייט זאָלען זיך דייטש־רעדענדיגע מענשן פון מיטעל־אייראָפּא ווידער פאַראייניגען אין איין מלוכה. זי די צייט זאָל דעם גייסט־שעפערישסטן און נשמהדיג פאַרטיפסטן פאָלק געבן די אינערליכע וועלט־הערשאַפט, נאָך וועלכער די וועלט בענקט צוליב דעם גרויל פון דער אַנגלאָזאַקסישער מעכאַניזירונג און פון דער רוסישער אַל־פערניכטונג. אויך דאָס דאָזיגע 3־טע רייך — ווי זי שטעלט זיך אונז פאָר — פון פלאַנדערן ביז גאַליציען, פון סקאַנדינאַוויען ביז דער פראַנצויזישער רהאָנע — וועט געבוירן ווערן נאָר דורך בלוט און אייזן".

נאָך דער דאָזיגער אידעאָלאָגישער הקדמה קומט דאָס רעכטע געדיכטע — דער מיליטעריש־טעכנישער פּלאַן ווי אַזוי דייטשלאַנד זאָל דורכפירן אַן אָנפאַל אויפ'ן ענגלישן אינזעל די ערשטע אינוואַזיע פון ענגלאַנד זינט 1066!

דער מחבר גיט אַן אויספיהרליכע געאָגראַפיש־סטראַטעגישע אַנאַליז פון די ענגלישע ברעגעס און קומט צום אויספיהר אַז דאָס בעסטע אָרט וואו מען קאָן אַוועקזעצן אַ דעסאַנט פון דער דער־אָבערער־אַרמעע, איז דער ראַיאָן נאָרפאָלק־סופאָלק, פון וואַנען מען קען לייכט אָקופּירן דעם גאַנצן סטמזע־געביט מיט דער הויפּט־שטאָט לאָנדאָן בראש און אויך מיט דעם מיטעל־ענגלישן אינדוסטריע־געביט. גלייכצייטיג מיט דער דאָזיגער אָפּעראַציע זאָל אונטערגענומען ווערן אַ צווייטער דעסאַנט פון דייטש פון אירלאַנד, וועלכער זאָל פאַרנומען ווערן פון אַ צווייטער דעסאַנט־אַרמעע אַ טייל פון דער דאָזיגער אַרמעע זאָל אַריבערגעוואָרפן ווערן מיט שיפן אויפ'ן מערב־ענגלישן ברעג און פאַרנעהמען דעם אינדוסטריע־געביט פון ליווערפּול־מאַנטשעסטער, ווען דער דאָזיגער ווירטשאַפטליך־שטאַרקסטער טייל פון ענגלאַנד וועט גענומען ווערן אין צוואַנג פון מערב און פון דרום־מזרח — וועט ענגלאַנדס הויפּט־קראַפט זיין געבראָכן".

דער אויטאָר שרייבט ווייטער, אַז דאָס, וואָס דייטשלאַנד האָט נישט פאַרנומען האָלאַנד און נישט אַרויסגעזעצט פון דאָרטן אַ דעסאַנט אויף „יענער זייט" (ד.ה. ענגלאַנד) איז געווען אַ שווערער פעהלער.

דער אויטאָר, אַלס פּסיכאָלאָג, זאָגט אויך בנוגע צו דער יאַ־שיינליכער האַלטונג פון די בעפאַלענע ענגלענדער. ער מיינט, אַז דאָס ענגלישע פאָלק וואָלט זיך נאַטירליך העלדיש פאַרטיידיגט און וואָלט אָהגעטראָטן נאָר טריטווייז, די ענגלענדער וואָלטן אָבער נישט אויסגעהאַלטן קיין לענגערע הונגער־בלאָקאַדע, היות דיי זענען פון דורות צוגעוואוינט צו אַ זאַטן, גאָרמאַלן לעבן. דער אויטאָר קען דערביי זיך נישט איינהאַלטן אויף אַ ווילע אַראָפּצוראַפּן די גלייכגילטיג אַקאַדעמיקער מאַסקע און פיהרט אויס:

„מיר זענען מודה אַז מיר האָבן שטאַרק חשק און אונז קומט אויס ריצפּול פון דאָזיגן שטאָלצן און זיכער געוואָגטן פאָלק, וואָס וועט מוזן צוזעהן, ווי זיין אינזעל־לאַנד, וואָס האָט צייט 1066 נישט געזעהן קיין פרעמדן דערזאָבערער, וועט ווערן העכסט ווערן פון פרעמדע אַרמעען, און וועט מוזן זיך אָפּזאָגן פון זיין הכנסה־דיגער קאָלאָניאַל־אימפּעריע, יעדער ענגלענדער און יעדע ענגלענדערין וועלען די דאָזיגע שורות דאַרפן פאַר אַן אומגעהייערליכקייט, שיער נישט פאַר אַ גאָט־לעסטערונג — אויב זיי וועלען זיי אַמאָל לייענען".

צום בוך זענען פאַרגעלייגט קאַרטעס און פאָטאָגראַפיעס וואָס אילוסטרירן די געדאַנקען פון מחבר.

צו אָטאָ־די שוידערליך־אָפּענהאַרציגע מיליטאַריסטיש־בלוטדורשטיגע פּלענער מצד דעם דייטשן „ה' פּראָפעסאָר", זענען באמת, ווי די צייטונג באַמערקט, יעדע קאָמענטאַרן איבעריג.

ווארשעוער פּאַרטיי־ראַט

פון די איחוד־אנהענגער אין „התאחדות"

שבת דעם 28 און זונטאָג דעם 29 אָקטאָבער ה.י. איז פאָרגעקומען אין לאָדז דער ערשטער פּאַרטיי־ראַט פון די איחוד־אַנהענגער אין דער קאָנגרעס־פּוילישער „התאחדות"־פּאַרטיי. אין פּאַרטיי ראַט האָבן זיך באַטייליגט פאַרשטייער פון 21 שטעט אין וועלכע עס געפינען זיך אָפּטיילונגען פון דער בעוועגונג. 6 אָפּטיילונגען האָבן שריפטליך ענטשולדיגט זייער אָפּוועזנהייט. סאָלידאַריזירענדיג זיך מיט די בעשלוסן פון פּאַרטיי־ראַט. די פאַראייניגטע ציוניסטיש־סאָציאַליסטישע פּאַרטיי „התאחדות־פּועלי ציון" אין מזרח־גאַליציען, האָט צוגעשיקט אַן אויספיהרליכן בעגריסונגס־בריף אין וועלכן זי האָט אויפגעפאָדערט די איחוד־אַנהענגער פאַרשטאַרקן זייער קאַמף צוזאַמען איהר ווייטגעהענדסטע שטיצע.

דער פּאַרטיי־ראַט איז ערעפנט געוואָרן דורך דר. נתן עק. אין פּרעזידיום זענען אויסגעקליבן געוואָרן די ה"ה דר. יוסף שיפּער (לאָדז), פ. זיגרייך (בענדין), דר. מ. מאַרגליות (קאַליש) און א. קאַזלאַן (אָסטראָג). דעם באַריכט פון צוריקגעטרעטענעם אָרגאַניזיר־קאָמיטעט האָבן אָפּגעגעבן די ה"ה קאָרן און דר. ווידינגער.

וועגן די אידעאָלאָגישע יסודות פון דער בעוועגונג האָבן רעפערירט די ה"ה דר. טאַרטאַקאָווער דר. עק, וועגן דער צוקונפטיגער טעטיגקייט — ד"ר ווידינגער.

די דיסקוסיע איבער די רעפעראַטן האָט געדויערט דעם גאַנצן זונטאָגדיגן טאָג.

שפּעט ביינאַכט איז פּראָקלאַמירט געוואָרן דאָס אָפּרייסן זיך פון דער בעוועגונג פון דער בידאַליצטיגער „התאחדות"־פּאַרטיי, מיט דער אָנווייזונג אַז זי האָט אַ פיינדליכע שטעלונג צום געדאַנק פון דער ציוניסטיש־סאָציאַליסטישער פאַראייניגונג און אַז די עקזעקוטיווע די פּאַרטיי־ליידונג אונטערדריקט די מיינונגס־פרייהייט אין דער פּאַרטיי. עס איז גלייכצייטיג פּראָקלאַמירט געוואָרן די שאַפונג פון דער ציוניסטיש־סאָציאַליסטישער פּאַרטיי „התאחדות" אין פּוילען און דער אָנשלוס פון דער דאָזיגער פּאַרטיי צו דער ציוניסטיש־סאָציאַליסטישער וועלט־פאַראייניגונג.

פון די אַנדערע בעשלוסן פון פּאַרטיי־ראַט דאַרף דערמאָנט ווערן די סאָלידאַריזירונג מיט דער אינטערנאַציאָנאַלער סאָציאַליסטישער בעוועגונג, און אונבעדינגטע אונטערשטיצונג פון דער פּאַרטיי אונטער דער איצטיגער ציוניסטישער עקזעקוטיווע און קאַמף געגען די גרופּירונגען וואָס פּרובירן צו סאַבאָטירן די טעטיגקייט פון דער דאָזיגער עקזעקוטיווע.

עס איז אַרויסגעשיקט געוואָרן אַ בעגריסונג צו דער ציוניסטיש־סאָציאַליסטישער וועלט־פאַראייניגונג און צו דער א"י־דיגער אַרבייטער־פּאַרטיי. די פּאַרטיי־חברים זענען אויפגעפאָדערט געוואָרן זיך אַקטיוו צו באַטייליגן אין דער זאַמעל־אַקציע פאַר די ציוניסטישע און אַרבייטס־ציוניסטישע פאָנדען בכלל און פאַר מפעל אַרלאָזאָראָוו בפרט.

אין דער עקזעקוטיווע פון דער פּאַרטיי זענען אויסגעקליבן געוואָרן: גרינפעלד, האַלבערטאַל, דר. ווידינגער, דר. טאַרטאַקאָווער, דר. עק, קאָרן, דר. שוויג, און ח. שיחור, אַ חוץ דעם איז אויסגעקליבן געוואָרן אַ פּאַרטיי־ראַט אין פאָלגענדער בעשטאַנד: באַרוועדמאַן (לאָדז), בוים (זגערזש), באַרנשטיין (אַלעקסאַנדער), געטלער (בענדין), גאָלדבלום (פּיעטרקאָוו), יואַכאַנסקי (לאָדז), ווידאַוו סקי (קאָנסטאַנטין), זיגרייך (בענדין), כלודניע ־ וויטש (לאָדז), לאַנבאַרוש (טשענסטאָכאָוו), מאַליניאַק (בזשעזשין), דר. מאַרגוליעס (קאַליש), ניי־גאָלדבערג (לאָדז), צינצינאַטוס (קוטנע), הדסה צו־קער (לאָוויטש), קופּער־שמיד (מעזריטש), קאַפּלאַן (אָסטראָג), דר. ראַבינאָוויטש (ווילנע), דיר. ריבער (לאָדז), און שובין (קאַליש).

Dr. med.
H. Różaner
הויט, ווענערישע קראַנקהייטן און מענער־שוואַכקייט
NARUTOWICZA 9, tel. 128-98.
עמפּפאַנגט פון 8–10 און פון 5–8 אָוו.

ווי דער טשערנאָבילער רבי האָט געראַטעוועט טיראַספּאָל

(אַ מעשה פון פאַרצייטן)

פון א. טווערסקי

אַזוי איז אַוועק אַ טאָג און אַ גאַנצע נאַכט. ערשט דאַן זענען נתגלה געוואָרן די דערכע־דיגע קאַפּעלושן פון'ם ווייטן כרך, אַז מען איז צוגעפאָהרן צו די שטיינערדיגע פּאַלאַצן פון זייערע לאַוורעס און מ'גיט אַ קוק — אַהאַ! ער זיצט דאַ"ט באמת דער תכשיט פּעטרושקאַ, לעבן דער טומאה מיט צוזויפגעקאַרטשעטע פּיס אונטער זיך, מיט אַ הוילן, פלאַקסענעם גלוי ראש, מיט דער קוטשמע אין דער האַנט, — און איז במחילה אַ פּושט יד.

האָט מען דעם בחור גאָר אַ כאַפּ געטון אויפ'ן היימען צימבעל: „דו, אַזאַ שנעק און לאַידאַק! ווי אַזוי און פאַרוואָס ביזטו אַנטרונען? וי אַ כלב פון קייט?" צעווייגט ער זיך און הויבט אָן אויסצור־לייגן תרוצים: היות דער באַזקאַרע דיינער האָט איהם תמיד רק געממיתט און אויסגעשקראָבעט פון איהם די לעצטע גראָשענס, וואָס ער האָט פאַרדינט אין שווייסיגער פּראַצע, איז איהם, לכן, נמאס ומאוס געוואָרן דאָס לעבן און ער איז אַוועק אין דער פרעמדער וועלט אַריין...

ופני הרשעים חפו, — די פאַלשע עדות האָבן זיך פאַרשעהמט כבושת גנב און צוגעמאַכט זייערע ביזע מיילער, פון קיעוו נאָך האָט דער הויפּט־ממונה איבער דיני נפשות געלאָזט קלאָרן קיין טיראַספּאָל אַז מ'זאָל רב משה ליבין גלייך בעפרייען פון קערקער און דער משפּט זאָל דערקלערט זיין פאַר בטל ומבוטל, באותו המעמד איז פון דער העכערער גובערניע געחתמעט געוואָרן אַ דין וחשבון מפורט צום מלכות און צו אַלע שרי המדינה זיי זאָלען דערפון וויסן ווי זיך נוהג צו זיין.

דאָס האָט שוין איציק נישט געקאָנט בעגרייפן.

יודען האָבן זיך געבאָדען אין שמחה, יודען האָבן געשעפּט פולע עמער מיט אמונה אין צדיקים, אָבער ער, איציק זאַסטאַוונער, האָט געפיהלט, אַז כמעט כלות הנפש, אז ער זינקט נאָך אין אַפּגרונט פון ספקות. ער איז אויסגעווען וואו אַנ'עק, אין אַלע דערפער און ישובים האָט ער נאָכגעפרעגט ביי די טשובאַנעס וועגן דעם וואונדערבאַרען סטאַרעץ, אָבער פון דעם סטאַרעץ איז קיין סימן נישט געבליבן, האָט ער זיך צוריקגעקעהרט אין שטעטעל אַריין און איז אַרומגעגאַנגען ווי אַ פאַרגעסענער שאָטן.

דערווייל האָבן זיך די טעג גערוקט. די ערד האָט אַרויסגעוואָרפן הויפענס מיט געשוואָלענע פּירות. דער אַקער האָט זיך לאַכענדיג געקושט מיט די פּולבלוטיגע רויזעס, און יודען האָבן געלייזט מטמונים מיט געלט. געצעהלטע וואָכן פאַר שבועות האָט מען גענומען שמועסן פון טשערנאָביל, מחנותווייז זענען יודען געפאָהרן פון אַלע שטעטלעך צום הייליגן רבי אהרן.

איציק איז צוגעשטאַנען צו איינער פון די פוהרען און איז אויך מיטגעפאָהרען, היינטער טשערנאָביל האָט שוין געשמעקט מיט רוח הקודש.

איינמאָל, כעלות השחר, האָבן זיך חסידים פאַרגנבעט צום הויף־מרחץ, וואו דער טשערנאָבילער איז געווען אין טבילה. אַ היבשער עולם האָט זיך צונויפגעדריקט קאָפּ אויף קאָפּ אין צוויי געדיכטע שורות. אַז דער רבי איז אַרויסגעקומען אין דער בעגלייטונגספון זיינע תלמידים, האָט אַלעמען אָנגעכאַפּט אַנ'אימת מות, ער איז האַסטיג פאַרבייגעגאַנגען דעם אָרט, וואו איציק זאַסטאַוונער איז געשטאַנען און זיך גלייך, אָנגערופן צו איהם:

— אי, איציק, דערלאַנג מיר דעם ליולקע ציביק.

איז איציק, אַ פּעציטערטער, איהם נאָכגעגאַנגען ביז אין חדר מיוחד.

— אַי, — זאָגט דער רבי, — ברוטאַן! טרייב אַוועק דיינע ספקות....

אָבער דער בעגדערער נאמן איז נאָך מעהר נשתומם געוואָרן, ווייל ער האָט פּלוצלינג אַנט פּלעקט פאַר זיך אַ פּחד־מדיגע מראה: ביי דער רעכטער זייט פון'ם טשערנאָבילער איז אין אַ שטול געזעסן אָנגעלעהנט דאָס דורכזיכטיגע געשטאַלט פון אַ זקן מיט זילבערנע, צעפּאַטעלטע באָרד און פּאות, און אין אַ געשטריקטע כאַלאַט פון זעלטענעם זייד, אויף די קני איז ביי איהם געלעגן אַ פאַרגעלטע הילצערנע באַנדורע, איציק האָט זיך איינגעקוקט אין די היימישע סמנים פון'ם זקן'ס געזיכט, און מעהר טויט ווי לעבעדיג האָבן זיינע אויערן נאָך געהערט ווי דער הייליגער רבי אהרן, האָט, זיך, שמייכלענדיג געווענדט צום אַלטיטשקען:

— און וואָס זשע יועצטו זאָגען, צו איציקן, אַ!?

ער ווייסט נאָך אַלץ נישט, אַז אַ הילצערנע באַנדורע טראָגט אין זיך מעהר מתיקות און מעהר שמחה...

פון איציקס ברוסט האָט זיך אַרויסגעריסן אַ געשריי און ער איז אומגעפאַלען אין טיפער חלשות. (סוף).

Dr. R.
Zalcwasser
CHIRURG — כירורג
ציגעלנאָם 19, טעל. 17-125
נעהמט אָן פון 1–2 ביי טאָג און פון 4–7 נאַכמ.

ראַדיאָ־כראָניק

צי מעג א גאַז־רעהר דינען אלס בעערדיגונג ביים ראַדיא

אין די גרויסע שטעט ווערט די בעערדיגונג אויסגעפיהרט אויף אַזאַ אופן, דאָס אַנשטאָט צו גראָבען אַ טיפען גרוב אין דער ערד, פאַראייניגט דער ראַדיאָ־אַמאַטאָר דעם דראָט פון ראַדיאָ־אַפּאַראַט מיט דער וואַסער־ליישונג. גאַנץ אָפט בענוצען זיך אויך די ראַדיאָ־הערערס מיט די גאַז־רעהרען צו בעערדיגען די אַנטענע.

מיר מאַכען אויפמערקזאַם אַז אין דער צייט, ווען די וואַסער־ליישונג איז אַנ'אויסגעצייכענטע מיטעל צו בעערדיגען די אַנטענע, דאַרף מען זיך אָבער אָפּהיטען צו בענוצען די גאַז־רעהר צו דעם־זעלבען צוועק... ערשטענס פאַראייניגט נישט די גאַז־רעהר אַזוי גוט די אַנטענע מיט דער ערד. ווי די וואַסער־לייטונג. צוליב וואָס מען האָט פיל שוואַכער די ראַדיאָ־אוידיציע, אויסערדעם ווערט די גאַז־רעהר אויך געפעהרליך אין פאַל פון אַ שטורם. אַ דונער קען טרעפען אין גאַז־רעהר, פון וואָס עס קען ענטשטעהן אַנ'אויסברייס פון גאַז.

לייכטע אדער ערנסטע מוזיק?

די פערשידענע פערלאַנגען פון די ראַדיא־הערערס

די גרויסע ראַדיאָ־סטאַנציעס פון דער וועלט האָבען זעהר פיל שוועריגקייטען ביים צונויפשטעלען דאָס ראַדיאָ־פּראָגראַם. די לייטונגען פון די ראַדיאָ־סטאַנציעס וואָלטען גערן געוואָלט ערפילען די פערלאַנגען און פאָדערונגען פון זייערע ראַדיאָ־הערער, וואָס טוט מען אָבער, ווען כמעט יעדער צווייטער ראַדיאָ־הערער האָט אַנ'אַנדערן וואונש? איינער וויל מען זאָל איהם דורכ'ן ראַדיאָ געבען בלויז לייכטע מוזיק. אַ צווייטער וויל דאַגעגען אויסשליסליך ערנסטע מוזיק. אַנדערע ראַדיאָ־הערער ווילען גאָר בלויז גראַמאָפאָן־פּלאַטען אָדער טאַנץ־מוזיק, עס איז אויך פאַראַן אַ גרויסע טייל ראַדיאָ־הערער וועלכע האָבען אַ געפיהל פאַר פיינער מוזיק און פאַ דערויף מען זאָל זיי געבען וואָס מעהר אַרטיסטישע מוזיק פון אַ איבהאַלטסרייכען און ערנסטען כאַראַקטער, פערשטייט זיך, אַז די ראַדיאָ־ליבהאָבער פון פיינער און ערנסטער מוזיק זענען אין דער מינדערהייט. עס איז אָבער קלאָר, אַז די דירעקציע פון דער ראַדיאָ־סטאַנציע מוז זיך רעכענען אויך מיט זייערע פערלאַנגען. די דאָזיגע ראַדיאָ־הערער שטעלען מיט זיך פאָר אַזוי צו זאָגען, די מוזיקאַלישע סמעטענע און זיי פאָדערען מען זאָל זיי ענטקעגען קומען זייערע פערלאַנגען;

פרעגט זיך טאַקע ווי אַזוי קען מען שלום מאַכען מיט די, וואָס ווילען פּערוויילונגס־מוזיק און די וואָס האָבען אַ בעגעגעניש פאַר סובטעלע איינדרוקען? דאָס דאָזיגע האַרבע פּראָבלעם האָט מען געפּרובט לעזען דורך פונאַנדערטיילען די פּראָגראַם מען אויף קאַטעגאָריעס „ערנסטע" און „פּאָפּולערע" גלייכצייטיג האָט מען אויך נישט געטאָרט פערגעסען וועגען אַ דריטער קאַטעגאָריע — „צוגענגליכע" די ערפאַהרונג האָט געוויזען אַז עס איז אומגעהויער שווער צו געפינען אַ פּאָפּולערע שאַפונג, וואָס זאָל גלייכצייטיג אויך האָבען אַ גרויסען אַרטיסטישען ווערט, דערצו מוז מען זיך נאָך רעכענען מיטן מיקראָפאָן, דאָס איז אַ בעסטע וואָס שליגט אַראָפּ טעגליך ריזיגע מאַסען מוזיק און עס איז גענוג אַז אַ גרויסע פּאָפּולערע זאַך, וואָס פאַלט לייכט אַריין אין אויער, זאָל געשפּילט ווערען צוויי אָדער דריי מאָל און שוין קומען אָן פון די ראַדיאָ־הערער אַנקלאַגעס אַז מען גיט זיי בלויז „אויסגעדראָשענע" מוזיק.

דער איינציגער מעגליכער אויסגאַנג פון דעם דאָזיגער לאַגע איז צו פיהרען אַ פּאָליטיק פון אַ „פּראָגראַם־ליניע" וואָס דאַרף געפיהרט ווערען מיט אַ גרויסער מאָס אינטעליגענץ און גוטע איינפּאַלען ביים געניאַלסטען דירעקטאָר קאָנען זיך אָבער אויך אַמאָל אויסשעפּן די גוטע איינפאַלען, אין אַזעלכע פאַלען קומען שטאַרק צונוץ די בריף פון די ראַדיאָ־הערער צום פּוילישען ראַדיאָ. מיט די זאַכליכע בעמערקונגען פון די ראַדיאָ־הערער, זייערע איינפאַלען און רעפלעקסען רעכענט זיך די לייטונג פון ראַדיאָ זעהר שטאַרק און דאָס העלפט אויך אין אַ גרויסער מאָס, אַז די פּראָגראַמען זאָלען שטעהען אויף דער געהעריגער הויך און זאָלען קאָנען צופרידענשטעלען ווי ווייט מעגליך די ברייטסטע שיכטען פון די ראַדיאָ־הערער.

וויכטיגע אינפאָרמאַציעס פאַר ראַדיא־הערערס

די ראַדיא־ערלויבניש איז א שטרענג־נאָמענטליכע

די ערלויבניש אויף צו הערען ראַדיאָ, וועלכע עס גיט אַרויס דער פּאָסט־אַמט איז אַ שטרענג נאָמענטליכע און עס איז שטרענג פערבאָטען די דאָזיגע ערלויבניש איבערצוגעבען אַ צווייטען צו באָרגען ווען מען עס איז.

די דאָזיגע ערלויבניש גיט דאָס רעכט צו בענוצען זיך מיט דעם ראַדיאָ־אַפּאַראַט אויסשליסליך דער בעטרעפענדער פּערזאָן און זיין נאָהענטסטער פאַמיליע (מאַן, ווייב, קינדער, עלטערן), וועלכע וואוינען אַלע אין דעמזעלבען לאָקאַל אין פיהרען אַ געמיינזאַמע ווירטשאַפט.

אַ כוזלאָקאַטאָר למשל, וועלכער האָט ביי זיך אין צימער אַ ראַדיאָ־אַפּאַראַט קאָן זיך נישט פּערופען אויף די ראַדיאָ־ערלויבניש פון הויפּט־לאָקאַטאָר, ער מוז פערשרייבען דעם ראַדיאָ־אַפּאַראַט אויף זיין אייגענעם נאָמען און אַריינטראָגען דעם געהעריגען חודש־אָפּצאָהל.

ווילנע אמאל און איצט

(איינדריסען פון א בעזוך)

פון מאג. מ. באַלבערישסקי.

אַמאָל איז ווילנע געווען אַ פערהעלטניסמעסיג גרויסער האַנדעלס-צענטער, ווילנע האָט געפיהרט גרויסע מסחרים מיט וואַלד, ווילנע האָט געפיהרט אַ גרויסע צאָהל רייכע האָלץ-הענדלער און אַרום די האָבען געלעבט טויזענטער פאַמיליעס. ווילנע האָט געפיהרט גרויסע מסחרים מיט רוסלאַנד. מ'פלעגט אַהין אַרויספיהרען מאַסען לעדער און שוכוואַרג. ווילנע האָט אויך געפיהרט אַ גרויסען פלאַקס-און פוטער-האַנדעל. אַרום אָט די אַלע בראַנזשעס האָבען טויזענטער יודישע פאַמיליעס געלעבט און גוט געלעבט. זייט דער מלחמה איז ווילנע אַוועק באַרג אַראָפּ, נישטאָ רוסלאַנד. פון ליטע אָפּגעריסען, די דייטשע אָקופּאַנטען האָבען פון שטאָט אוצרות אַרויסגעפיהרט. דאָס וואָס די שטאָט איז איבערגעבליבען פון האַנט צו האַנט האָט איהר אויך קיין געזונט נישט צוגעגעבען, דאַן די לעצטע יאָהרען, דאָס עטאַטיזירען דעם האַנדעל דורך דער מלוכה, דאָס צוברעכען פולשטענדיג דעם האָלץ-האַנדעל, האָט דערפיהרט דערצו, אַז די שטאָט איז שרעקליך פעראָרימט געוואָרען, קיין שריט ווייט נישט געבליבען פון די אַמאָליגע יודישע ריזען-פירמעס.

וואו זענען די גאָרדאָנס, זשוקס, זאַלקינדס און אַלע אַנדערע יודישע ריזען-פירמעס? געווען אַמאָל אין ווילנע אַ גאַס, האָט זי געהייסען קאַמיניצקער (זשמודסקאַ, היינט סטראַשונאַ) די גאַס — אַ פינסטערע, אַ שמוציגע, האָט אָבער פערמאָגט ריזען-לאַגערען מיט מאַנופאַקטור-סחורות. היינט, מעהר ווי אַ האַלבע גאַס פערמאַכטע קראָמען.

דאָס איינציגע שטיקעלע גליק פון ווילנע, איז דער אוניווערזיטעט און די מלוכה-אַמטען. נעמט מען פון ווילנע צו די ביידע זאַכען, דאַן איז ווילנע גלייך צו דער קלענסטער פּראָווינץ-שטאָט. קיין שום מגע ומשא נישט מיט דער ברייטער וועלט. למען האמת מוז מען אונטערשטרייכען אַז נישט גאַנץ פויגעלדיג איז אויך ביי די פוילישע סוחרים און אין די פוילישע געשעפטען, אָבער דאָך נישט קיין פערגלייך מיט דער יודישער אַרעמקייט.

און ווי זעהט אויס דאָס געזעלשאַפטליכע לעבען אין ווילנע? איז דאָך עפּעס ווילנע — ירושלים דליטא! נישט קיין קלייניגקייט! ! ווילנע מיט איהרע גדולה בתורה, ווילנע מיט איהרע הונדערטער שוהלען, בתי מדרשים, ישיבות חדרים, — טויט, שטיל זיין אַ סך קלויזען, וואו אַ שבת און יום-טוב פלעגען זיין 10—15 מנינים מתפללים איז היינט קיין מנין נישטאָ...

און אין די יודישע וועלטליכע אָרגאַניזאַציעס? ווי בעוואוסט איז אין ווילנע דאָ אַ ברייט פערצווייגטער יודישער שול-וועזען. די פּרובען פון שאַפען אין ווילנע פאָושעגענע שולען, ווי ביי אונז, האָבען זיך נישט איינגעגעבען, הגם עס זענען שוין יאָ דאָ אַ פּאָר שאַבאַסאָווקעס, אָבער דאָך

שיקט די יודישע בעפעלקערונג איהרע קינדער אין די יודישע שולען, וועלכע שטייען אויף זעהר אַ הויכען ניוואָ. לעצטענס האָבען די ווילנער שול-טוער אָפּגעהאַלטען אין דעם פּרט אַ געוואַלטיגען נצחון. די יודישע רעאַל-גימנאַזיע האָט סוף-כל סוף, נאָך לאַנגע חבלי-לידה בעקומען מלוכה-רעכט דאָס האָט צוגעגעבען די שול-טוער מוט און צום נייעם שול-יאָהר איז מען צוגעטראָטען מיט נייע כחות צו דער אַרבייט און קאַמף, און מען מוז ווי-סען, אַז דאַרטען מוזען די שול-טוער טאַקע קעמפען, און זעהר פעמפיטים. ווייל קיין שיקאַנעס פעהלען נישט. אָט האָט מען היינטיגען יאָהר צוגענומען דעם בנין פון דער ערשטער יודישער יונגעל-שול „מפיצה השכלה", וועלכער עקזיסטירט שוין 17 יאָהר, און דווקא איצטער האָט אָט דער בנין פעפּעלט דער שטאָט...

ווי די לאַגע שטעלט זיך פאַר אין די גרויסע פילאַנטראָפּישע אינסטיטוציעס, כאַראַקטעריזירט די תשובה, וואָס מיר האָט געגעבען איינער פון די אָנגעזעהענסטע און ליבסטע טוער אין שטאָט ווי ד"ר ג. געדשוני, „די אינסטיטוציעס לעבען ביי אונז אַ דאַנק זייערע חובות, וואָס מעהר אַ חברה איז פערשולדיגט, אַלץ בעסער איז איהר... מיר ווייסען נישט פון קיין שטייקען, מען מאָהנט נישט, מען פאָדערט נישט, ווייל וואָס קען מען פון אַ מת פערלאַנגען. מען לעבט, מען עקזיסטירט. אַ דאַנק דעם, וואָס די פערסאָנאַלען אַרבייטען פאַר גראַ שענס.

ווילנער גליקען...

נאָר אומעטום איז אַזוי טרויעריג. ס'זענען דאָ אויך ליכטיגע ווינקעלען וואו מען זעהט אַז עס איז דאָך נאָך דאָ לעבען, און אַז די אַלטע „ירושלים דליטאָ" די שטאָט וואָס איז געווען דאָס וויגעלע פון אַלע מאָדערנע בעוועגונגען ביי יודען בויט נאָך איצטער אויך און שאַפט ווערק מאָנומענטאַלע, וואָס האָבען שוין אַ ריזיגע בעדייטונג פאַר דאָס גאַנצע יודענטום אין גאַנץ דער וועלט. איך מיין דאָ דעם „יודישען וויסענשאַפטליכען אינסטיטוט". אַ פּשוטע אין שטאָקיגע געביידע געבויט לויט דער מאָדערנער אַרכיטעקטור, מיט אַ סך ליכט און פענסטער-שייבע, גרויסע ליכטיגע צימערען, מיט ריזיגע גע-פּאַנצערטע קעלערען (בעטאָן. אייזען) און אָט דאָ, אין דיעם פּראַכטיגען בנין וואָס איז געשאַפען געוואָרען אויף די מיטלען פון יודען פון דער גאַנצער וועלט, אָבער פערווירקליכט געוואָרען אין לעבען אַ דאַנק די עקשנות פון איניגע, געציילטע קולטור-טוער, — זאַמעלט זיך דאָס בעסטע, דאָס שענסטע און טייערסטע, וואָס מיר יודען פערמאָגען. דאָ זאַמלען זיך קולטורעלע אוצרות געלט פעהלט אָבער נאָך דאָרטען אויף אַ סך זאַכען. נישטאָ מיט וואָס צו מאַכען די נויטיגע אינוועסטיציעס, אָבער געמאַכט ווערען מוזען זיי דאָך! אפשר וואָלט „ייווא" געמאַכט אַ הלוואה ביים וועלט יודענטום, אַ נאַציאָנאַלע הלוואה, וואָס זאָל געבען די מעגליכקייט אויסצופערענדיגען דאָס, וואָס מ'האָט שוין אָנגעהויבען און בויען ווייטער און ווייטער.

300 יאהריגער יובילײ פון דער אלטער שוהל

ביי דער געלעגענהייט וויל איך אויפמערקזאַם מאַכען אַז היינטיגער יאָהר איז אַ יובילעאומס-יאָהר, פאַר דער אַלטער, גרויסער שטאָטישער שוהל [illegible] געפינט זיך אויפ'ן שוהל-הויף אין יודישער [illegible]. אין דעם „ווילנע פאַרן רוסישען אָנפאַל 1655" פון מאַריע לאַמאַנאָווסקאַ, לייענען מיר אויף דער 55. זייט, (אַרויסגעגעבען דורכן ווילנער מאַגיסטראַט אין 1929) אויף דער יודישער גאַס איז געווען אַ סינאַגאָגע אויף וועלכער יודען האָבען בעקומען אין 1633 יאָהר אַ פּריווילעגיע איהר אויסצובויען, מיט'ן בעדינג אַז איהר שפּיץ זאָל נישט איבערשטייגען די אַנדערע מויערען און זאָל נישט זיין ענליך נישט צו קיין קריסטליכע קאָשציאָלען אָדער צערקווס.

וועגען ווייטערדיגען גורל פון „ישיבת חכמי לובלין"

נאָך דער פּטירה פון הרב מאיר שפּירא זצ"ל

דער אַדמיניסטראַטיווער ראַט האָט אויף קיין איין מינוט זיך נישט פערלוירען און ווי נאָר זיינע מיטגלידער זענען זיך צונויפגעפאָהרען קיין לובלין האָבען זיי אָפּגעהאַלטען אַ רייה בעראַטונגען, געווידמעט דעם ווייטערדיגען גורל און עקזיסטענץ פון גרעסטען ווערק, וואָס דער הרב שפּירא זצ"ל האָט געשאַפען — „ישיבת חכמי לובלין".

שבת צונאַכטס איז אָפּגעהאַלטען געוואָרען די ערשטע בעראַטונגען און עס איז אָנגעצייכענט געוואָרען דער סדר-היום פאַר דער גרויסער בעראַטונג אויף זונטאָג פריה.

תיכף נאָך דער קבורה, זונטאָג ביינאַכט איז אָפּגעהאַלטען געוואָרען די דריטע בעראַטונג מיט'ן אָנטייל פון אַלע אָנוועזענדע רבנים און רבנים.

עס איז אָנגענומען געוואָרען אַ רייה יורידישע-שאַפטליכע און פינאַנציעלע בעשלוסען, וועלכע בעצוועקען צו בעזאָרגען די מאַטעריעלע עקזיסטענץ פון דער ישיבה. דער אַדמיניסטראַטיווער ראַט צוזאַמען מיט די גדולי התורה וועלען פערעפענטליכען אַ קול-קורא, אין וועלכער עס וועט פערזיכערט ווערען, אַז די ישיבה וועט ווייטער געפיהרט אין זעלבען גייסט און צום זעלבען ציל, צו וועלכען עס האָט איהר געפיהרט איהר גרינדער.

ווייטער איז אויספיהרליך אַרומגערעדט געוואָרען די פראַגע, וועגען קאַנדידאַט אויפ'ן אַמט פון ראש-הישיבה. אַרויסגערוקט זענען געוואָרען

(בריף פון לובלין)

בלוין 3 קאַנדידאַטען. — די אָנגעזעהענסטע לומדים און גאונים פון דער רבנישער וועלט.

אַ בעזונדערען אַקטיוויטעט ווייזען אַרויס די תלמידים פון דער ישיבה, וועלכע האָבען פערעפענטליכט אַ קול-קורא, אין וועלכען זיי פערזיכערען, אַז קיין שום אומשטענדען וועלען נישט ווירקען אויף קיין איינעם פון זיי צו פערלאָזען די ישיבה. זיי זענען גרייט אויף הונגער און דורשט און וועלען מיט דער גרעסטער מסירת נפש בלייבען ביי דער ישיבה, וועלכע ווען אונטער דער פיהרונג פון די גדולי הדור פאָרטזעצען איהר טעטיגקייט אין גייסט פון איהר שעפער.

עס האָט זיך געבילדעט אויך אַ ועד התלמידים וועלכער בעטייליגט זיך אין אַלע אַרבייטען פון אַדמיניסטראַטיווען ראַט און העלפט מיט טראָגען אַלע גשמיות'דיגע זאָרג פון דער אינסטיטוציע.

מאָנטאָג אָוונד איז פאָרגעקומען די ערשטע גרויסע אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון די תלמידים פון דער ישיבה. די פערזאַמלונג איז ווידער אַמאָל געווען געווידמעט דעם ווייטערדיגען גורל פון דער ישיבה און די איצטיגע אויפגאַבע פון די תלמידים. אויספיהרליך ווען דעם האָט גערעדט דער פאָרזיצענדער פון ועד-התלמידים ר' אהרן לעבעוואָהל.

עהרענבעכטען נאָכמיטאָג איז פון ווין געקומען צו פאָהרען דער עלטערער ברודער פון נפטר.

עס ווייזט זיך אַרויס, אַז די נאָהענסטע קרובים האָבען זיך צו שפּעט דערוואוסט פון דער פּטירה, די אַרומיגע האָבען זיך בעמיהט צו האַלטען בסוד די טרויעריגע ידיעה. דער פאָטער פון נפטר ווייסט נאָך איצט נישט פון אומגליק.

די טעג קומט קיין לובלין דער פאָרזיצענדער פון אַדמיניסטראַטיווען ראַט, פּרעזעס פון דער וואַרשאַווער קהלה ה' מאַזור, כדי זיך פערזענליך צו פעראינטערעסירען מיט די ענינים פון דער ישיבה.

ל. ט—ם.

Dr. Wołkowyski
4 ציגעל-גאַס 4, טעל. 216-90
נעהמט אָן אין הויט- און ווענערישע
קראַנקהייטען, מענער-שוועכע
אויפנאַהמס-שעה'ן פון 8—1 מיטאָג און 5—9 אָוונט.

Dr. med. H. LUBICZ
ספּעציאַליסט פאַר וועגערישע און געשלעכטס-קראַנק.
צעגעלניאַנאַ 7, טע. 141-32.
נעהמט אָן פון 8—10 פריה, פון 12—2 נאָכמ. און פון 5—8 אָוונד, זונטאָג פון 9—11 ביי'טאָג.

צוריק קינדער

פון לייזער מאַלקעס

(ערצעהלונג)

ווען פרוי ווידמאַן האָט זיך דערוואוסט אין ווערעמענס זוהן איהר טאָכטער האָט זיך פערליבט איז זי געוואָרען אַ פערציטערטע. זי האָט ביי זיך נישט געפונען קיין שפּראַך אָבער גענוג ואַל, אויס צורעדען איהר ענערגיש.

אַ גאַנץ לעבען, אַז די פרוי פערבייטערט איהר זיין יאָהרען, רויבט פון איהר איהר מאַנס ליבע, פערפינסטערט איהרע טעג און נעכט, און איצט האָבען זיך ביידענס קינדער פערליבט און זיי דאַרפען ווערען מחותנת'שעס.

— איך וויל נאָר וויסען ווי אַזוי וועט זי מיר קוקען אין די אויגען אַריין. — האָט פרוי ווידמאַן געהאַלטען אין איין איבער'חזר'ען. מיט מאַטערערישען גענוס. — ווי וועט זי מיר קענען קוקען אין די אויגען, און וואָס קען זי מיר זאָגען, ווען מיר וועלען זיך באַגעגענען?... ווי וועט זי האָבען די חוצפה?...

אָבער די מענשען, אַן ווען די פרוי ווידמאַן האָט זיך פערטרויט, האָבען זיך אינסטינקטיוו פעראינטערעסירט אין'ם צווייטען צד פון דער פאַמיליען-דראַמע.

— און וואָס זאָגט ער, דיין מאַן? — האָבען זיי געפרעגט. — ער האָט גאָר נישט צו זאָגען וועגען דעם?

— ער?! — האָט די פרוי איבערגעפרעגט טראַגיש — ער? וואָס קען ער זאָגען, וואָס? ער שווייגט... ער רעדט דען מיט מיר אַמאָל? שוין 15 יאָהר, אַז ער איז טאָג און נאַכט ביי איהר דאָרטען.. ער קומט אַהיים נאָר פון צא ווען. ער איז דאָך איהרער... איך וואָלט איהם שוין לאַנג געגעבען אַ גט, אַז זי זאָל איהם קענען צונעהמען אינגאַנצען און האַלטען זיך מיט איהם, נאָר איך האָב אַלץ געליטען און געשוויגען צוליב מיין טאָכטער, און איצט... אָט זעהט איהר... זי נעהמט מיין טאָכטער אויך אַוועק פון מיר.

— נו, פרעגט זיך נישט, מן הסתם איז אַזוי בעש-ערט, — האָבען איהר די נאָהענטע געטרייסט מיט אַ זיפץ. — דאָס איז נישט דיין שולד און נישט איהר שולד און קיינעמס שולד נישט, די קינדער האָבען זיך בעקענט און פערליבט זיך. פערפאַלען! דו דאַרפסט זיך אָננעהמען מיט מוט און האַנדלען מיט פערשטאַנד.

— מיט פערשטאַנד? האַ? מיט פערשטאַנד?— האָט ווידמאַן זיך געוויגט אין וועהטאָג, — ווי קען איך האַנדלען מיט פערשטאַנד, אַז אַלץ געהט מיר אַזוי... עס איז בעשערט זאָגט איהר?... עס איז בעשערט, אַז ביזן קבר זאָל זי מיר פערפינסטערען מיין לעבען. איך וועל שוין שווייגען און ליידען... איך קען זיך דען העלפען? איך וויל כאָטש אַז מיין טאָכטער זאָל זיך כאָטש נישט דערוויסען וועגען איהר טאַטען. איך וויל איהר גליק נישט פערשטערען. זי ד'אַרף נישט וויסען וועגען מיין טראַגעדיע.

די טאָכטער איז געקומען אַהיים אין אָוונט אַ צושטראַלטע, און געזאָגט אַז דער חתן זאָגט, אַז זיין מאַמע וויל איינלאַדען דער כלה'ס עלטערען צו זיך אַהיים, אַז די מאַמעס זאָלען זיך בעקענען.. זי, ס'מיידעל, ווייס, אַז דער כלה'ס מאַמע דאַרף איינלאַדען דער חתן'ס מאַמע פריהער צו זיך, אין הויז, זי וויל דערייבער, אַז איהר מאַמע זאָל מאַכען די ערשטע איינלאַדונג.

פרוי ווידמאַן איז געוועזען אַ צומישטע. צו יענער אין הויז, האָט זי געוואוסט וועט זי נישט קענען אָפּמאַכען ביי זיך צו געהן, איהר האַרץ איז געווען פערקלעמט, וואָס זאָל זי זאָגען איהר קינד? ווי אַזוי זאָל זי זיך אַרויסרייסען, אָפּלעגען?...

— איך ווייס נישט, מיין קינד, פרעג ביים פאָפּאַ, — האָט זי געזאָגט דער טאָכטער. — ער קען דעם חתן'ס מאַמע בעסער ווי איך. ער וועט דיר זאָגען.

דער מאַן האָט אַ דריק געטאָן מיט די אַקסלען.

— איך זעה נישט איין פאַרוואָס נישט — האָט ער געזאָגט, — איך דענק אַז עס וואָלט געווען שעהן מיין קינד, אַז דיין מאַמע זאָל איהר איינלאַדען אַהער. זי איז אַן אַלמנה, זי האָט נישט אַזאַ שעהנע היים ווי מיר האָבען...

ס'מיידעל האָט געטאַנצט פאַר פרייד.

פרוי ווידמאַן האָט ראַפּטאַם אַרומגעכאַפּט איהר טאָכטער און איהר אַ קוש געגעבען.

— גוט, מיין קינד, — האָט זי געזאָגט, און איז אַריינגעלאָפען אין קיך אויסצוווישען איהרע אויגען.

טעלעפאָנירען און ריידען צו יענער האָט זי נישט געקענט, נישט געהאַט קיין כוחות אויף דעם, האָט זי איהר געשיקט אַ בריוועלע, אַן איינלאַדונג העפליך און קורץ.

זי האָט בעשלאָסען נישט איינצולאַדען מעהר קיינעם, די האָט מורא געהאַט. דער טאָכטער האָט זי געזאָגט, אַז עס דאַרפען נישט זיין קיין פרעמדע ביי אַזאַ בעגעגעניש.

ווען אַלץ איז שוין געווען גרייט, און די טאָכטער האָט אַרומגעטאַנצט אַ צושטראַלטע וואַרטענדיג אויף די געסט, האָט פרוי ווידמאַן זיך בעהאַלטען ביי זיך אין צימער און נאָך אַמאָל פערגאָסען עטליכע טרעהרען, ווידער אויסגעווישט זיך די אויגען און בעפודערט די צייכענס, ווען די געסט האָבען געקלונגען ביים טיר, האָט פרוי ווידמאַן געכאַפּט און שנעל איבערגעקעמט איהרע האָר אין שפּיגעל אום צו בעהאַלטען אַ גרויסען פּאַס.

די טאָכטער האָט געשריען: „מאַמע! מאַ!! די געסט זענען געקומען!" און פרוי ווידמאַן האָט געמוזט אַרויסקומען און בעגעגענען זיך מיט איהר פערהאַסטער שונא, איהר פיינדינן, איהר מאַנס געליבטע.

זי מוז אַרויס שטאָלץ, שטאַרק. מיט וועהטאָג אין האַרצען, אָבער אָהן אַ סימן פון פערדרוס אויסער-ליך, זי איז די גערעכטע, זי איז די שטאַרקע, זי איז די שטאָלצע.

זי האָט געעפענט די טיר און איז געשטאַנען פנים אל פנים מיט דער צווייטער פרוי.

פון דערווייטענס איז געשטאַנען דער מאַן, די טאָכטער און דער פרויס זוהן האָבען זיך געהאַלטען פאַר די הענט.

די פרוי האָט אויסגעשטרעקט צו איהר ביידע הענט.

— איהר זענט פרוי ווידמאַן. איך דערקען אייך, ווי אָנגענעהם, — האָט זי געזאָגט, — די וואונדערבאַרע פון אייך, וואָס איהר האָט מיך איינגעלאַדען. איך האָב אַזוי לאַנג געטראַכט וועגען אָפּ-רופען אייך און בעטען אייך, אַז מיר זאָלען זיך טרעפען און דורכריידען זיך וועגען אונזערע קינדער.

פרוי ווידמאַן האָט געפיהלט אַ טיפקייט פון געפיהל אין דער פרויס ווערטער, זי האָט צו איהר אויסגעשטרעקט איהר האַנד.

— איהר קענט זיך נישט פאָרשטעלען ווי גליקליך איך בין, — האָט די פרוי אָנגעכאַפּט איהר האַנט, — איך האָף אַז מיר וועלען פון איצט אָן זיין גוטע פריינד, צוליב אונזערע קינדער, האָט זי געזאָגט מיט טרעהרען אין דער שטימע.

פרוי ווידמאַן האָט אויפגעהויבען איהרע אויגען אויף איהר מאַן, ער איז געשטאַנען מיט אַן אַרונטער געלאָזטען קאָפּ, אין דעם איין אויגענבליק האָט זיין ווייב בעגריפען אַז עס פאַרגעקומען אַן ענדערונג אַ גרויסע געשעהעניש אין איהר לעבען.

— אייער טאָכטער איז אַזוי שעהן, זי איז אַזאַ וואוילע... איך האָב איהר שוין ליב, ווי זי וואָלט געווען מיין אייגען קינד, — האָט די פרוי אַלץ גערעדט און געקוקט פרוי ווידמאַן אין די אויגען אַריין מיט געבעט.

די טאָכטער האָט אָפּגעלאָזט איהר חתנ'ס האַנט און איז צוגעלאָפען מיט פרייד.

— צוקושט זיך! צוקושט זיך!! — האָט זי גע-שריגען, — ביידע מאַמעס דאַרפען זיך צוקושען!

פרוי ווידמאַן האָט אַריינגעקוקט אין דער צווייטער פרויס אויגען, און געזעהען דאָרטען קוואַלען פון געפיהלען, די פרוי האָט צו איהר אויסגעשטרעקט איהרע אָרעמס, ביי ביידע האָבען זיך געשטעלט טרעהרען אין די אויגען. זיי האָבען זיך אַרומגענומען און זיך צוקושט.

זיי זענען געגאַנגען געאָרעמט צום טיש, די קינדער, מיט געפילדערט פאָראויס. דער מאַן, אַ שווייגענדיגער, איז זיי נאָכגעגאַנגען, אַליין אַן אָרעמער בעריגער.

⸻

וויטערדיגע הנחה ביי רייזעס נאָך עסטרייך

אויף דער בעמיהונג פון דער היגער רייזע־ביוראָ וואַגאָן־לי־קוק, לאָדז, פּעטריקאָווער 64 האָט דאָס ביוראָ בעקומען פון 1. נאָוועמבער ה. י. פאָלגענדע הנחות אויף די רייזעס קיין עסטרייך.

א טוריסטען־פּאַס מיט וויזעס און רייזע־הוצאות הין און צוריק אויף דער צייט פון 1 חודש נאָר פאַר 255 זל.

די אָנטיילנעהמער אין די דאָזיגע אויספלוגען פון די ביוראָ „וואַגאָן־לי־קוק" בעקומען גלייכצייטיג דאָס רעכט אויף 50 פּראָצענט הנחות (מפהרמאַליג) קיין סעמערינג און אַנדערע ווינטער־ספּאָרט־געגענדען און 15 פּראָצענט הנחה אין די האָטעלעי.

א יודישער יונגערמאַן זיך גענומען ס'לעבען

(2) נעכטען האָט זיך אין טויער אויף וואָל־באָרסקאַ 16 גע'סמ'ט דער 33־יעהריגער משה לענטשיצקי פון טשענסטאָכאָוו (וואַרשאַווסקאַ 46).

מיט עטליכע טעג צוריק איז ער געקומען קיין לאָדז זוכען אַרבייט, און אַזוי ווי ער האָט קיין אַרבייט נישט געפונען, און קיין מיטלען אויס צוקומען האָט ער אויך נישט געהאַט – האָט ער זיך גענומען דאָס לעבען.

אין א געפעהרליכען צושטאַנד האָט מען איהם אָפּגעפיהרט אין ראַדאָגאָשטשער שפּיטאַל.

זעלבסטמאָרד

(א) אויף מיאָדאָווע 25 האָט זיך איבערגע־שניטען די אַדערן אויף די הענד און דעם גאָרגעל דער 41 יעהריגער סטעפאַן מיראָשעווסקי.

פּאָגאָטאָוויע האָט איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאַל.

די סיבה פונ'ם זעלבסטמאָרד איז – נערווען־דערשיטערונג.

15־יעהריגער יובילעי פון דער האַנדווערקער־באַנק

צוזאַמען מיט דער פייערליכער ערע־פענונג פון נייעם באַנק־לאָקאַל

קומענדיגען שבת צו־נאַכט פייערט די האַנד־ווערקער־באַנק (פריהער פּאָלודניאָווע 4) דעם 15־יעהריגען יובילעאום פון איהר עקזיסטענץ, צוזאַמען מיט דער פייערליכער ערעפענונג פון דעם נייעם לאָקאַל אויף פּעטריקאָווער 20.

אין יובילעאום בעטייליגען זיך פּערטרעטער פון רעוויזיאָנס־פערבאַנד דיר. שמויש און פּרעזידיום־מיטגליד דאַבזשינסקי.

געשאָסען, ווי אויף א האָז

פאַר'ן כאַפּען האָזען אין פעלד

(2) נעכטען האָט מען אין די פעלדער פון דעם מאַיאָנטעק ברודזעוו, קוילער קרייז, געפונען א שווער־פערוואונדעטען דעם 19־יעהריגען אָסקאַר בענקע.

דאָס האָט איהם געשאָסען דער אַדמיניס־טראַטאָר פון דעם מאַיאָנטעק, סטאַניסלאַוו אור־באַנסקי, דערפאַר, ווייל ער האָט מיט נאָך איינעם, זיינעם א חבר געכאַפּט האָזען אויף די פעלדער פון דעם מאַיאָנטעק.

עס ווערט געפיהרט אַן אויספאָרשונג.

אַרעסטירט שמוגלערס

(א) אינ'ם דאָרף סטאַניצאַ־פּשיסטאַן, וועלוי־נער קרייז האָט די גרעניץ־פּאָליציי אַרעסטירט דריי שמוגלערס מיט איינעם יאַנקעל מאַנדעל בראש.

מ'האָט ביי זיי קאָנפיסקירט געשמוגעלטע: 1,000 מאַניקור־שערלעך, אַנ'ערך 500 ראַזיר־מעסערס, סתם מעסערלעך, זיידענס א. א. וו.

די שמוגלערס האָט מען אַריינגעזעצט אין אַרעסט צו דער דיספּאָזיציע פון דער אויספאָר־שונגס־מאַכט.

פון יודישען טעאַטער

פילהאַרמאָניע

די אַרטיסטין חנה לערנער און דוד זיידער־מאַן פערלאָזען אונזער שטאָט און פאַר זייער אָפּ־פאָהרען געבען זיי דעם היגען לאָדזער טעאַטער פּובליקום זייערע לעצטע פאָרשטעלונגען.

פרייטאָג, שבת, זונטאָג ווערט געשפּילט א פּרעמיערע א. ג. א נאַכט פון ליבע.

שבת 4 נאָכמיטאָג ספּעציעל פאַר יוגענד עקדת יצחק דוד זיידערמאַן אַלס אברהם.

היינט — דער קאַסאַדאָ־קאָנצערט

היינט 8.30 אָוונד קומט פאָר אין פיל־האַרמאָניע דער קאָנצערט פון וועלט־בעריהמטען שפּאַנישען וויאָלאָנטשעליסט גאַספּער קאַסאַדאָ.

אין זיין פּראָגראַם וועט דער גרויסער קינסטלער אויספיהרען די שאַפונגען פון: באָכע־ריני, באַך, שומאַן, רימסקי־קאָרסאַקאָוו, פּאַדערעווסקי און זיינע אייגענע שאַפונגען.

אַקאָמפּאַנירען וועט איהם דער בעריהמטער פּיאַניסט ד"ר עדוואַרד שטיינבערגער.

העלענאַ וויניקאָוו — בראָניס־לאַוואַ ראַטשטאַט־קאָנצערט

צוויי לאָדזער קינדער, איינע — קלאַוויר, די אַנדערע – פידעל, האָבען אין א מיטען דאָ־נערשטאָג „געמאַכט מוזיק" און זיך בעוויזען אַלס קינסטלערינען פון בעסערען גראַד.

ה. וויניקאָוו האָט אין א רייהע קלאַוויר־ווערק בריליַרט מיט פינגערפערטיגע געלויפיגקייט, ווי א ווירטואָזין פון גרעסערען פאָרמאַט.

ווען אין בעטהאָווענס סאָנאַטע האָט גע־פעהלט דער בעטהאָווענ'ישער הויך און דער טיטאַנישער „אומפאַנג", האָט די קינסטלערין דאָך גלענצענדיג געשפּילט דעביוסי און אַלבעניז און איהר „טראַמע" איז אויסגעגרינדעט געוועזען.

בראָניסלאַווא ראַטשטאַט איז אונז שוין לאַנג בעקאַנט פון איהרע אָפטע אויפטריטען.

דאָס מאָל האָט זי אין טאַרטיניס פידעל־קאָנצערט בעזונדערס זיך אויסגעצייכענט.

טאַרטיני אין היינטיגער „מאָדערנער" צייט! טאַרטיני האָט אין סוף 16 און אָנהויב 17־טען יאָהרהונדערט געשאַפען מוזיק, אָנגענעהמע פאַר'ן אויער, און גייסט. אזא מוזיק הערט מען אפילו איצט, אין קלאַס טראַסק־פּעריאָד זייער גערן, ווייל נאָר אזא מוזיק ווירקט אָנגענעהם און בערוהיגענ־דיג, ווי די היינטיגע מאָדנע איז דאָס נישט אומשטאַנד.

פרייליין ראַטשטאַט האָט איניג און מיט זאַפטיגען טאָן פאָרגעשפּילט טאַרטיניס זיסע מוזיק בעזונדערס פון צווייטען זאַץ „שאַרגעטאַ", און עס איז געוועזען א פערגעניגען צו הערען. D—ski.

ראַדיאָ־פּראָגראַם

דאָנערשטאָג, דעם 2 נאָוועמבער 1933

7 צייט־סיגנאַל. 7,05 גימנאַסטיק. 7,20 גראַמאָפאָן. 7,35 ידיעות. 7,40 גראַמאָפאָן. 7,52 הויזווירטשאַפט. 10 גאָטעסדינסטען. 11,30 פּרעסע־איבערזיכט. 11,40 עקספּאָרט. 11,45 קאָמוניקאַט, ידיעות. 11,57 צייט־סיגנאַל. 12,05 מוזיק. 12,30 ידיעות. 12,38 גראַמאָפאָן. 2,30 קאָמוניקאַט. 3,40 קאָנצערט. 4,40 רעפעראַט. 4,55 טראַנסמיסיע פון וואַרשאָווער קאָנסערוואַטאָריום. 5,50 רעפעראַט. 6 רעפעראַט. 6,20 אוידיציע. 7,35 פערשידענעס. 8 רעפעראַט. 8,15 ידיעות. 8,35 סצענע. 10 פּאָסט־קעסטעל. 10,15 ספּאָרט. 10,25 גראַמאָפאָן. 11 קאָמוניקאַטען.

■ ■ ■

פון אויסלאַנד

7,10 בודאַפּעשט — רעליגיעזער קאָנצערט. 7,30 פּראַג–אָפּ. „טרובאַדור". 7,30 בראַטיסלאַוו—קאָמ. אָפּערע. 8 קאָפּענהאַגען — דראַמאַטישע לעגענדע. 8,10 ברעסלוי — סימפ. קאָנצערט. 8,55 הילווערסום — סימפ. קאָנצערט. 9 פּאַריז — „דער פּוילישער יוד" פון ערקמאַן.

זוערקשטעל שירמס — פון — און שפּאַציר־שטעקענס
ס. פייגענבוים
לאָדז, נאַרוטאָווישאַ 19

צוגעשטעלט אין א רייכען אויסוואַהל פון קאָלירטע דאַמען־ און מענער־שירמס און שטעקענס צו קאָנקורענץ־פּרייזען. נעהמט אָן אַלערליי רעפּאַראַטורען פון שירמס און שטעקענס.

קליינע אַנאָנסען
1 זלאָטי
אַנאָנס ביז 15 ווערטער

פרייע פּאָסטענס

ס'ווערט געזוכט א קוואַליפיצירטע רעפּעזירקע צו סוויטערס. צו ערפאַהרען ווישינסקי, 6 שערפּען 26. 5917

עס ווערט געזוכט שליטען־אַרבייטער אויך שפּולערס. פּילסודסקיעגאָ 26 ביי סאָסנאָווסקי. 5959

פערשידענעס

א קוואַליפיצירטער שטריקער נעמט אָן אויף לוין־אַרבייט אויף 8 מאַשינען. פּעפּער־נאָס 4 רייז. 5956

א נייע־מאַשין פון דער פירמע „זינגער" אין גוטען צושטאַנד צו פערקויפען זשע־לאַנאַ 17 וואוינונג 11. צו טרעפען נאָר אינדערפריה ביז 10 און אָוונד פון 7.

א יונגערמאַן פון ערענסליכע עלטערן געאַרבייט ביי מאַנופאַקטור, זוכט א פּאָס־טען ביי ערענטליכע מענשען. אָפּערטען אונטער „1000 זל. קויציע". 5960

Benjamin Minkowicz, Zachodnia 40 zagubił kwit kaucyjny z Elektrowni Łódzkiej na zł. 20.

בילליגער ווי איבעראַל
שענער און רעיעלער
וואַשט, פאַרבט און פוצט אָהן שעדליכע מיטלען אַלערליי אַנצוגען, פּאַלטאָס, קליידער, סוועטערס אויך וועש
די יודישע כעמישע וועשעריי און פאַרבעריי
„עריקאַ"
2 מלינאַרסקאַ 2 (ביים ראָג בזשעזשינער).
פון 4 זל. א ווינטער־פּאַלטאָ, פון 1.50 זל. א קלייד, פון 80 גר. ביז 1.20 א סוועטער, 15 גר. א קאָלנער, פון 50 גר. אַנ'איבערהעמד. ס'ווערט געפאַרבט אַלערליי דאַמען־ און הערען־גאַרדעראָבען.

שיימלעך
צו בעקומען
ק ע ר ש,
סכווער'אַווא 15

א לאַנגיעהריגער
מיליטער־בעאַמטער
ערטיילט אייך עצות און אָנווייזונגען פאַר צוריקגעקומענע פון אויסלאַנד וועלכע האָבען צו'יב וועלכע עס איז סיבות נישט דורכגעמאַכט דאָס מיליטער־דינסט. :–: ספּעציאַליסט אין שרייבען פון ביטעס פאַר
אייבעציגע שפּיליערס
ב. מאַן 10 פּיעטריקאָווער

געזונט איז אַנ'אוצר
Primeros
PREZERWATYWY
איז די גאַראַנטיע פאַר'ן געזונט

כירורגישער קאַבינעט
Dra med.
M. Kantor
איז געוואָרען איבערגעטראָגען אויף זשעלאַנאַ 5
טעל. 112-22
נעהמט אָן פון 1–3 און פון 6–8 אָוו.
לעטשניצע־פּרייזען.

כירורגישער קאַבינעט
Dr. med.
J. Szreiber
געפינט זיך יעצט אויף
Narutowicza 9 tel. 122-95
אָפּעראַציעס, אָפּעראַנקעס, הילט זשילאַקעס א. ע. וו.
נעמט אָן פון 2 ביז 3 און פון 7 ביז 8,30 אָוו.
לעטשניצע־פּרייזען.

Dr.
S. Kantor
ספּעציאַליסט פאַר סיפילים, טריפּער און הויט־קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער־שוואַכע
וואוינט יעצט
Piotrkowska 90, tel. 129-45
נעמט אָן פון 8–2 נאָכמ. און פון 4–9 אָוו., זונטאָג און יום־טוב פון 8–2 נאָכמ.

Dr. med.
LEON FUCHS
אינערליכע קראַנקהייטען
האָט זיך איבערגעצויגען
אויף וואָלטשאַנסקאַ 65
(רוג אַנדזשעיאַ) טעל. 172-44

זיכערע הילף און א רפואה!
אָהן אָפּעראַציע, אָהן בלוט, אָהן א מעסער און אָהן בלוט־פער־גיפטונג פאַר קראַנקע אויף ברוכען, פאַר מענער, פרויען און קינדער, פערשידענע קאַליקעס אין גוף, פאַר הויקערס אָהן פיס.

פערלאָזט נישט די קראַנקהייט, ווייל דער ווינקעל־ברוך ווערט גרויס ווי א מענשען־קאָפּ, און עס פאַלט אַראָפּ אין דעם ביס איז דער קראַנקער אין א גרויסער סכנה, דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער ברענדיג אומ־שטערבליך. ספּעציעלע גוטע הייל־באַנדאַזשען בעזונדערע; זיכער דעם שווערסטען ברוך, אויך פאַר הויקערס, ליימונגען ספּעציעלע הייל־גאַרסעטען און אַפּאַראַטען פאַר פערקרימטע פיס און פלאַטפיס, ווי אויך קינסטליכע געמענע פיס.
עמפּפאַנגט טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אָוונד.

זייט דעם ערשטען אַכטאָבער ד. י. ווערען אַלע קראַנקע איז מיין אַרטאָפּעדישע הייל־אַנשטאַלט, נור פון מיר פערזענליך בעהאַנדעלט.
איינציגע אַרטאָפּעדישע הייל־אַנשטאַלט
Specialist Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped
פון לעמבערג
Łódź, Wólczańska 10, tel. 221-77, front, parter.
מיר נעהמען אויך אָן פערזיכערטע פון דער קראַנקען־קאַסע.

דאַנקזאָגונג.
איך מאַך עפענטליך בעקאַנט, אַז אַדאַנק דעם ספּעציאַליסט דיר. י. ראַפּאַפּאָרט, וואוינהאַפט אין לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 10 (פראָנט, פּאַרטער) בין איך גענצליך בעפרייט געוואָרען פון מיין שווערע ברוך־קראַנקהייט. דעם 1 דעצעמבער 1930 האָט מיר דער ה' דיר. י. ר. פערלעגט הייל־באַנדאַזשען לויט זיין סיסטעם. מעמאָרע און נאָך א חודש האָב איך קאָנסטאַטירט, אַז כ'בין גענצליך אויסקורירט. כ'בין אַלט 61 יאָהר און בין געוואָרען אָפּעריערט אָהן ערפאָלג און היינט פיהל איך מיך געזונד און עמפּפעהל היערמיט דעם ה' דיר. י. ראַפּאַפּאָרט אַלע ליידענדע אויף ברוך־קראַנקהייט.
(—) Józef Rydel, Nowe·Chojny, ul. Majowa 5.

קלעפּסידרעס
צו זעהר בילליגע פּרייזען
נעהמט אָן די דרוקעריי פון
„נייעם פאָלקסבלאַט"
די קלעפּסידרעס ווערען אין משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט און פונאַנדערגעשיקט איבער שטאָט.

אַנאָנסען־פּרייז פאַר א מילימעטער־שורה ... 24 גר. ... 40 ... 60 ... 18 ...
נעקראָלאָגען – 20 גר. א מ/מ (אין דער צייט שפּאַלטען) קליינע אַנאָנסען ביז 15 ווער־טער 1 זל. יעדעס איבעריגע ווארט — 10 גר. ... — 10 גר. א וואָרט
אַבאָנעמענטס־פּרייז: אין לאָדז — 4 זלאָטעס א חודש מיט צושטעלען אין הויז. אויף דער פּראָווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאַנד 7 זל. אַמעריקאַ — 1 דאָל.
...פעהלערן, וועלכע ענדערן נישט דעם אינהאַלט פון דער אַנאָנס — בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אַנאָנס אָדער צוריקצוצאָהלען פאַר דעם אַנאָנס
פאַר'ן אינהאַלט און טעקסט פון די אַנאָנסען איז די פערלאַג נישט פעראַנטוואָרטליך. די אַדמיניסטראַציע איז אָפען ביי טאָג און ביינאַכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 31.